

М. Шевченка

очима

сучасників

Матеріали
шевченківського тижня
МАН української молоді

Мелітополь - 2017

**МАЛА АКАДЕМІЯ НАУК УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ
МЕЛІТОПОЛЬСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ ЗАПОРІЗЬКОЇ ОБЛАСТІ
ЛІТЕРАТУРНИЙ МУЗЕЙ Т. ШЕВЧЕНКА МАН**

**Матеріали шевченківського тижня МАН:
творчі та дослідницькі роботи**

Мелітополь – 2017

«ШЕВЧЕНКО – НАШ! ВІН – ДЛЯ УСІХ СТОЛІТЬ!»

Під таким гаслом в МАН учнівської молоді пройшов традиційний шевченківський тиждень, який щорічно проводиться з метою вшанування пам'яті та популяризації творчості Тараса Григоровича Шевченка, підтримки здібної та обдарованої учнівської молоді.

Протягом 6-10 березня 2017 року учні шкіл міста змогли відвідати екскурсії Літературним музеєм Т. Шевченка МАН, долучитися до вшанування Кобзаря через участь у конкурсах ораторського мистецтва, літературної творчості, творчих презентацій та мікродосліджень. У заходах тижня взяло участь близько 100 учнів 2-11 класів навчальних закладів міста.

9 березня, у перший конкурсний день, учні змагалися в ораторському мистецтві. 17 поетів та 26 ораторів присвятили свою творчість і виконавську майстерність Шевченкові, «незлим», але голосним словом віддаючи шану видатному сину українського народу.

10 березня пройшов другий конкурсний день «Шевченко очима сучасників», на якому учнівська молодь вшанувала Кобзаря через

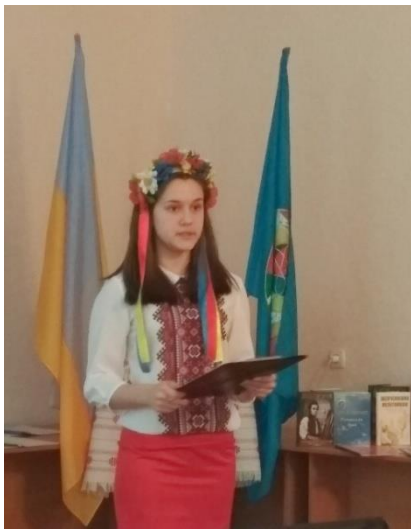
мікродослідження і презентації сучасного погляду на його життя і творчість, його роль в українській історії й культурі. Твори та й сам образ митця діти дослідили крізь призму ХХІ століття: в сучасній українській літературі, пісні, музиці, живописі, у репертуарі мелітопольських

митців, як символ історичної епохи та емблему нації. Цікавими були також презентації особистого учнівського бачення образу Кобзаря.

Оцінювало конкурсні виступи учасників шевченківського тижня поважне журі у складі:

1. Зоя Олегівна Митяй, к.ф.н., доцент МДПУ ім. Б. Хмельницького;
2. Олександр Віталійович Юрченко, к.ф.н., доцент МДПУ ім. Б. Хмельницького;
3. Наталія Василівна Зайдлер, к.ф.н., науковий керівник МАН;
4. Оксана Миколаївна Беца, науковий співробітник Мелітопольського краєзнавчого музею.

На підставі рішення фахового журі переможцями конкурсів шевченківського тижня МАН визнано 29 учнів шкіл міста, серед яких лауреатами стали юні **поети**: Ольга Черномурко, учениця 7 класу Г № 5, Віталій Анненков, учень 8 класу Г № 5; **оратори**: Лада Галетова, учениця 3 класу ПШ №2, Іван Ходасевич, учень 6 класу ЗОШ № 15, Марія Щепа, учениця 8 класу НВК № 16, Марк Мошник, учень 10 класу ЗОШ № 6, Юлія Кононенко, учениця 11 класу ЗОШ № 8; **дослідниця**: Анастасія Сухомлінова, учениця 10 класу Г № 19.

За активну участь у шевченківському тижні, вагомий внесок у справу патріотичного виховання учнівської молоді адміністрація МАН учнівської молоді щиро дякує учителям української мови і літератури та керівникам шкіл міста.

СЛІДАМИ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА ДО ВЛАСНОГО «Я»: ЛІТЕРАТУРНА ТВОРЧІСТЬ

Та як надалі?

Та як надалі?

Як вірно будувати власний шлях, щоб «кріпаком думок чужих» не стати в злу годину, та гідність передати доньці й сину, а не блукання спраглої та темної душі?

Закінчить школу навіть на відмінно, але з усіх питань, це тільки половина.

А головне? Навчатись й далі – чому, й де?

Щоб власну працю зміг я полюбити, собі на радість, й людям користь приносити.

Кобзар Тарас казав в свій час:

«Учітесь, читайте, ї чужому наuczайтесь, й свого не цурайтесь». Мабуть це перше.

Друге саме – Поважати татка й маму!

«Бо хто матір забуває, Тарас пише, – Бог карає»

А це вже Божий заповіт, читав Його, там Бог велить,

Чистими думки тримати, зла нікому не бажати.

Так як надалі? Може стану я «крутим», авторитетним, дуже діловим.

Нехай не тільки в класі «мозком» називають,

Освічені – всі труднощі здолають.

«Могол, могол, ти онук Тамерлана, – Кобзар нам каже;

Чоловіча слава глибока та смердюча яма.

А Біблія говорить: «Краще будь собою. Ти образ Божий, значить вже герой».

Ось так! Вказати сенс мого життя вірші Шевченка й Біблія змогла.

Не в «крутизні» людини сила. Хто бачив «кріпака» щасливим?

Але якщо надія в серці, віра та любов, мій шлях до успіху готов.

*Анненков Віталій,
учень 8 класу гімназії № 5,
лауреат шевченківського тижня*

Сонет про Шевченка

Велика постать України!
Вірші, картини він писав,
Звеличив мову солов'їну,
Шляхи неволі подолав.

Пісні про нього склали люди,
Портрет митця принесли в клас.
Ім'я Шевченка знають всюди,
Поет цей – гордість для всіх нас!

Кобзар став символом народу,
Що українців об'єднав,
Йому присвячуємо оду:

Він нашу гідність врятував.
Не забуваймо його, люди,
Тарас із нами завжди буде!

*Цеомашко Ксенія,
учениця 8 класу СШ № 25,
дипломант шевченківського тижня*

Ми пам'ятаємо тебе, Кобзарю

Тарасе, батьку, в лихий час
Я думаю лише про Вас!
Тебе я згадую, Тарасе,
У світлий день і нічний час!

Революціонер та патріот!
Дбав про пригнічений народ.
«Лихих, – казав, – Господь карає,
Бо люди правду зневажають».

Вірші ти вистраждав, поете,
Скипілись в сповіді рядки,
Бо знав, що правда є на світі,
Її потрібно лиш знайти!

Тобі я дякую, Тарасу,
Коли читаю «Кобзаря»!
Я щиро серцем відчуваю –
Тарасе, правдонька Твоя!

Я ще дитина й захистити
Свою країну я не можу.
А доки вчусь, я вірю в те,
Що Бог знедоленим допоможе!

*Стрюкова Олена,
учениця 7 класу ЗОШ № 14,
дипломант шевченківського тижня*

Голос Шевченка

Я чую голос твій, Тарасе, крізь століття,
Як за народ страждав, його любив.
І через роки, і крізь лихоліття
Тебе народ, Тарасе, не забув.
Твої вірші, поеми, заповіти
Ми пронесемо гідно крізь віки.
Повір нам, поки в небі сонце світить,
Любов людей з тобою навіки.
Вже справдились слова твої пророчі:
Народ уже кайдани розірвав.
Хотілося б поглянути тим у очі,
Хто Україну – неньку занедбав!
Я щиро вірю в світле майбуття,
Бажаю всім я мирного життя!

*Чорна Олександра,
учениця 8 класу ЗОШ № 24,
дипломант шевченківського тижня*

Вінок Кобзареві

Життя – не сон, та тільки він його жалів,
Коли страждав Шевченко і болів
За Україну, напуваючи колосся,
Сльозою, що пролити довелося.

На чужині йому не світить сонце,
Ридають його серце і душа,
Не видно вишень у його віконце,
Багряним полум'ям захлинулась свіча.

Перед сатрапами приховує свій гнів,
Мистецтва живить його душу.
Та голови своєї не схилив,
Я ж не забути про це мушу.

Душа шукає порятунку...
Бажання тягне до верби,
В страшному ворога притулку
Хоч би краплину із Дніпра води.

І збудеться завітна мрія,
Шевченка знатимуть в віках,
І житиме митця надія,
А в українців згине страх!

Не створюйте ж собі кумира
З Великого Вкраїни сина,
А зрозумійте ж ви його,
Учителя життя свого!

*Байрак Валерія,
учениця 9 класу ЗОШ № 4,
дипломант шевченківського тижня*

* * *

Тобі спасибі за усе, Кобзарю! –
Колосся жовте й небо голубе,
За те, що розкувались в ріднім краї,
і що, як нація, знайшли-таки себе.
Ти допоміг із тьми пробить дорогу,
осяяв шлях народу з висоти,
Батьківські захищаєш ти пороги,
допомагаєш у майбутнє йти.
Допомагаєш на фронтах в Донбасі,

бійці АТО з тобою йдуть у бій,
Твоя поезія живуща і незгасна,
ти – батько наш – український, рідний, свій!
Допоможи нам ворога здолати!
І поможи корупцію скрутити!
Веди, Шевченку, нас перемагати!
Веди в майбутнє, щоб щасливо жити!!!

*Некрасова Діана,
учениця 9 класу СШ № 23,
дипломант шевченківського тижня*

Не забудемо Тараса!

Тарас Шевченко –
Любий наш Кобзар.
Очистив небо
від неволі сірих хмар.

На землі пройшов крізь пекло,
Зраду знав і каяття,
Тільки вірив він запекло
У найкраще майбуття.

Прагнув щастя, прагнув волі,
Малював і римував,
Мріючи про кращу долю,
Біль у серці тамував.

Щоб розквітла Україна,
Піднялася із колін,
Стала міцна та єдина,
Мріяв він, як справжній син.

І його ми не забули:
Лине Слово крізь віки!
Оживляючи минуле,
Вічне, як вночі зірки.

*Д'яков Артем,
учень 6 класу гімназії № 9*

Тарасова істина

Проходить швидко час,
Весна вже в Україні,
Тарасова весна прийшла до нас,
Бо актуальна творчість і понині, –
Над Кобзарем не має влади час.

Страждають у полоні українці,
Від воєн плачуть наші матері,
Та Україна вже не наодинці –
Заслуга в цьому наших кобзарів.

Тарас Шевченко прагнув людям волі,
Прославив Гонту, запорозьких козаків,
Сказав усім, що горя вже доволі,
Достатньо маємо в Вітчизні мудреців.

Почуйте, люди, істину поета,
Братайтесь, ближнього любіть.
У честі й гідності нема секретів,
Свою Вкраїну завжди бережіть

*Самойленко Злата,
учениця 6 класу ЗОШ № 15*

* * *

Кобзарю, син мого народу,
Співець, художник і поет.
Ти так оспівував свободу,
Ловивши від життя момент.

Ти так писав про біль, страждання,
Про рідну землю не забув
І кожне слово, як востаннє.
Бо українців ти відчув.

І вірю: кожне покоління
Тобі завдячує, Тарас.

Твоя поезія – сумління,
І честь, і гордість для всіх нас.

*Лінькова Ганна,
учениця 7 класу НВК №16*

* * *

Сьогодні день народження Шевченка,
І зібрались ми знову на це свято.
Для всіх нас цей поет – один з найкращих,
Завжди про нього будемо писати,
Всі знають, що він – історична постать,
Багато він зробив для України,
Підтримував людей, що в неволі
За працею постійно гнули спину.
Ми згадуємо всі його заслуги,
Із року в рік його ми прославляєм.
Вірші йому присвячуємо часто
Він це заслугував – і ми це знаєм.

*Филиппенко Софія,
учениця 7 класу гімназії № 19*

Кобзарю

Кобзар, життя твоє не казка!
Малим тебе
Спіткало горе,
Бо дуже рано вмерла мати,
Зростав ти в злиднях, сиротою.
А потім найми:
Перші, другі,
Та виріс ти, поетом став,
Тюрми, заслання зніс напругу
Народу все життя віддав.
Не вбили каземати честі
І сили духа, і горіння
Дійшли до нас, твоїх нащадків
Твої полум'яні творіння.
Твої рядки відкрили очі,

Вказали, правду де знайти.
Спасибі, Кобзарю, за вірші!
Вони із нами назавжди!

*Денькіна Олександра,
учениця 8 класу ЗОШ № 8*

Мій Шевченко

Тараса збільшений портрет,
І погляд яснолиций.
На мене дивиться поет –
Найбільший із великих.

Душею й серцем він болів
В злиденну ту годину
За долю бідних трударів,
За вільну Україну.

Не змиє забуття ріка
Його безмежний дар.
Бо він поет на всі віки
Бо він один – Кобзар

*Гамаюнова Юлія,
учениця 8 класу ЗОШ № 8*

Слово Кобзаря

Я – українка, а значить, я – щаслива.
Що народилася на цій святій землі
Я – українка, для мене це важливо.
Зросла я на Шевченка «Кобзарі»
Із нього я дізналася про мужність.
Незламний дух і єдність українців
Про надзвичайну їх відвагу і спроможність
Протистояти нападам чужинців
І як одна людина відчайдушно
Боролася за українське слово,
Як кайдани і заслання Сибіру
Здалися безсилями...

Шевченко мужньо
Відстоював могутність України.
На захист слова рідного життя поклав.
Шевченко – син великої країни.
Кобзар і українці – це потужний сплав'
Я – українка, і значить небайдужа
До долі Батьківщини, де зросла.
Так будь же українцем, любий друже!
Носи в душі шевченкові слова!

*Стоянова Тетяна,
учениця 9 класу ЗОШ № 11*

Пам'яті Шевченка

Найкращий поет України –
Шевченко, наш любий Тарас.
Ти – геніальна людина,
Спасибі, що є ти у нас.

Тарас, наш любий Тарасе,
Ти за бідних весь вік вболівав,
З панамі проти кріпацтва
Ти словом своїм воював.

Життя дуже тяжке й недовге,
Судилось тобі пережити,
А встиг ти для всіх українців
Багато користі зробити.

Шевченко любив Україну
Недарма він – її син,
Таку дивовижну людину
Завжди пам'ятатиме світ.

*Фурман Діана,
учениця 9 класу ЗОШ № 7*

Фанфік до твору Т.Шевченка «Думка»

Сидить козак серед поля,
і гадає, яка в нього доля.
А в той час його дума літає,
по всьому білому світі блукає.
Сумує він за рідними батьками,
за матінкою старенькою,
за батьком сивим,
за дівчиною любою,
яку він покинув.
Роки минають безслідно,
але полегшення не видно.
У голові його думи літають,
між горами, луками, степами блукають.
У рідній Батьківщини,
У милій Україні.
Тому він на чужині
сумує, страждає,
Бо частина душі
його дома чекає.

*Ясинська Валентина,
учениця 8 класу ЗОШ № 24*

Т. ШЕВЧЕНКО ОЧИМА СУЧАСНИКІВ: ЗАХИСТ ПРЕЗЕНТАЦІЙ ТА РЕФЕРАТІВ

«НАША ДУМА, НАША ПІСНЯ НЕ ВМРЕ, НЕ ЗАГИНЕ...»: ПОЕЗІЯ Т. ШЕВЧЕНКА, ПОКЛАДЕНА НА МУЗИКУ В СУЧАСНОМУ ВИКОНАННІ

*Сухомлінова Анастасія,
учениця 10 класу Мелітопольської гімназії №19,
лауреат шевченківського тижня
Науменко Тетяна Ярославівна,
учитель української мови та літератури
Мелітопольської гімназії №19,*

Особистість Шевченка й понині цікавить людей і гідно пошановується. Тарас Григорович назавжди залишився у світовій історії як персоніфікований дух Української нації, незламного народу, який споконвіку прагнув волі і свободи, за які у результаті сплатив надвелику ціну, та більше – продовжує платити і сьогодні.

Виняткове місце у мистецтві, яке назавжди закріплене за його творчою спадщиною, сьогодні важко переоцінити. Його твори досі не втратили актуальність, а деякі елементи з їхньої сюжетної лінії ми можемо спостерігати у сучасній Україні. Творчість Кобзаря надихає митців на створення оригінальних творів мистецтва, зокрема покладання поезій на музику. Що й зумовило **актуальність** теми дослідження: «Наша дума, наша пісня не вмре, не загине»: поезія Т. Шевченка, покладена на музику у сучасному виконанні».

Об'єктом дослідження є поетична спадщина Т. Г. Шевченка.

Предметом – поезія Т. Г. Шевченка, покладена на музику у сучасному виконанні.

Мета роботи полягає у дослідженні найпопулярніших поезій Т. Г. Шевченка у виконанні сучасних співаків.

Особистий внесок в роботу полягає у збиранні й оформленні відомостей про виконання поезії «Зоре моя вечірняя» покладену на музику у сучасному виконанні.

Ідейно-тематичне спрямування поезії Т. Шевченко «Зоре моя вечірняя». Тарас Григорович Шевченко – один із найкращих письменників світу, у творчості якого гармонійно поєднувались талант поета-трибуна, поета-борця з талантом тонкого поета-лірика. Прекрасна, неповторна, мальовнича природа України постає в багатьох творах поета. Його поезії ніжні, ліричні,

дуже близькі до усної народної творчості. Краса української природи, нев'януча, невмируша, завжди була з поетом і тоді, коли він був далеко від батьківщини. Перебуваючи на чужині, в далекому засланні, згадує поет матінку-Україну. До неї, любої України, лине бентежна душа поета. А на папері встають чудові безсмертні рядки.

У неволі, на далекому засланні, написав поему «Княжна», уривок з якої став основою пісні «Зоре моя вечірняя» в якій згадує милу його серцю Україну [1, с. 128-129].

Поет благає Зорю вечірню розказати про могутній Дніпро: *«Розкажи, як за горою / Сонечко сідає, / Як у Дніпра веселочка / Воду позичає»* [4; 341]; про вербу, що, нахилившись над водою, купає в ній свої розкішні віти, на яких гойдаються русалки: *«А над самою водою / Верба похилилась; / Аж по воді розіслала / Зеленії віти, / А на вітах гойдаються / Нехрещені діти»* [4; 341]; про те, як при долині вночі розцвітає сон-трава і рідне село: *«Як сон-трава при долині / Вночі розцвітає...»* [4; 341].

Поезія сповнена почуттям любові і ніжності до рідного краю. Але серце поета проймається болем і ненавистю від того, що серед цієї розкішної природи панує злість і ненависть: *«Як у полі на могилі / Вовкулак ночує, / А сич в лісі та на стрісі / Недолю віщує»* [4; 341], а поруч тяжко страждає народ-трудівник: *«А про людей... Та нехай їм. / Я їх добре знаю. / Добре знаю. Зоре моя! / Мій друже єдиний! / І хто знає, що діється / В нас на Україні?»* [4; 341].

Через протиставлення Шевченко виражає свою любов до трудового народу і ненависть до панів. Поет захоплювався красою рідної природи, але серед цієї краси хотів бачити щасливими своїх земляків.

Пісенність шевченкового слова. Пісня «Зоре моя вечірняя» написана видатним українським композитором Яковом Степовим на слова Тараса Григоровича Шевченка. Взагалі, мелодія пісні близька до народної, відзначається простотою і щедрістю. Її можна віднести до професійних у народному дусі. Микола Лисенко написав свою мелодію, вона дуже близька за характером до мелодії Якова Степового [2; 102].

До уривку з поеми «Княжна» зверталися та досі звертаються багато композиторів. Пісню «Зоре моя вечірняя» і зараз виконують чимало сучасних співаків. Вона є в репертуарі багатьох самодіяльних і професійних хорових колективів.

Наразі багато композиторів пишуть музику на слова поезії Тараса Шевченка «Зоре моя вечірняя», де кожен композитор намагається донести своє уявлення про виконання цієї пісні.

Проаналізувавши пісню «Зоре моя вечірняя» у виконанні двох різних співаків під дві різні мелодії, можемо стверджувати, що кожен виконавець прагнув по-новому тлумачити зміст Шевченкової поезії.

Наприклад, на одному з концертів Оксана Муха виконала пісню на слова Шевченка «Зоре моя вечірняя», покладену на музику «Місячної сонати» Бетховена у аранжировці Григорія Міняйло.

У цьому випадку мелодія пісні спокійна, меланхолічна, як і саме виконання.

Оксана Муха зазначає: «Я б не хотіла нікого образити, але, як на мене, музика на слова Тараса Шевченка, а особливо та, що написана за часів Радянського Союзу, – це не рівень його творчості. Звісно, є вдалі композиції. Зокрема, «Заповіт», «Рече та стогне Дніпр широкий...». Але більшість мені важко сприймати. Читаючи Шевченка, я плачу, а коли слухаю – не розумію... Мій Шевченко – це не той чоловік, якого часто малюють у кожусі, з великою шапкою і довгими вусами. Насамперед, - це молода людина, яка вміє кохати, захоплюватися, сумувати, бунтувати... Шевченко, якого нам пропонували у часи совдепії, виглядає доволі дивним. На жаль, його дуже часто і сьогодні так подають у школах, з безліччю стереотипів і незрозумілих нашарувань. Ідея експерименту покласти Шевченкові слова на музику Бетховена належить композитору Григорію Міняйлу, який не знайомий з музикою СРСР. Він вирішив, що Бетховен – це рівень Шевченка. І справді, після виконання цієї композиції до мене підходили люди і говорили, що вони відкрили для себе творчість поета, зрозуміли суть, зміст його творів. Маю надію, що це не остання моя спроба поєднання геніальної поезії з геніальною музикою».

Таким чином можна стверджувати, що пісня є класичною. В той же час абсолютно протилежною є пісня «Зоре моя вечірняя» на слова Шевченка, яку виконав співак та композитор Олексій Керекеша.

Його бачення цієї пісні відрізняється від всіх інших виконавців. Пісня вийшла більш сучасною, жвавішою, ритмічнішою, що сприяє кращому її розумінню молодим поколінням. Пісня у виконанні Олексія Керекеши нібито проводить паралель між минулим і сьогоденням, єднає береги поколінь.

Реалізувавши поставлені мету і завдання в роботі дійшли **висновків**, що музика – це особливий вид мистецтва. Вона тісно пов'язана з життям народу. І пісня в ній посідає важливе місце. Пісня народжується під час праці й відпочинку, у хвилини радості і журби в серці народу. Вона вічна і завжди сучасна. Вона допомагає жити, вселяє віру в краще життя. Пісня – справжній скарб українського народу.

Саме таким скарбом є пісня Тараса Григоровича Шевченка «Зоре моя вечірняя», що є уривком з поеми «Княжна», яку митець написав у неволі, на

далекому засланні. В ній письменник згадує милу його серцю Україну. Зорю вечірнюю благає поет розказати про могутній Дніпро, у якого "веселочка воду позичає", вербу, що, нахилившись над водою, купає в ній свої розкішні віти, на яких гойдаються русалки, як при долині вночі розцвітає сон-трава, і рідне село.

Поезія сповнена почуттям любові і ніжності до рідного краю. Але серце поета проймається болем і ненавистю від того, що серед цієї розкішної природи панує злість і ненависть. А поруч тяжко страждає народ-трудівник.

Через протиставлення Шевченко виражає свою любов до трудового народу і ненависть до панів. Поет захоплювався красою рідної природи, але серед цієї краси хотів бачити щасливими своїх земляків.

Пісня «Зоре моя вечірняя» написана видатним українським композитором Яковом Степовим на слова Тараса Григоровича Шевченка. Взагалі, мелодія пісні близька до народної, відзначається простотою і щедрістю. Її можна віднести до професійних у народному дусі. Микола Лисенко написав свою мелодію, вона дуже близька за характером до мелодії Якова Степового.

До уривку з поеми «Княжна» зверталися та досі звертаються багато композиторів. Пісню «Зоре моя вечірняя» і зараз виконують чимало сучасних співаків. Вона є в репертуарі багатьох самодіяльних і професійних хорових колективів.

Наразі багато композиторів пишуть музику на слова поезії Тараса Шевченка «Зоре моя вечірняя», де кожен композитор намагається донести своє уявлення про виконання цієї пісні.

Проаналізувавши пісню «Зоре моя вечірняя» у виконанні двох різних співаків під дві різні мелодії, можемо стверджувати, що кожен виконавець прагнув по-новому тлумачити зміст Шевченкової поезії.

Наприклад, на одному з концертів Оксана Муха виконала пісню на слова Шевченка «Зоре моя вечірняя», покладену на музику «Місячної сонати» Бетховена у аранжировці Григорія Міняйло.

У цьому випадку мелодія пісні спокійна, меланхолічна, як і саме виконання.

Таким чином можна стверджувати, що пісня є класичною. В той же час абсолютно протилежною є пісня «Зоре моя вечірняя» на слова Шевченка, яку виконав співак та композитор Олексій Керекеша.

Отже, Тарас Шевченко написав безсмертну поезію, якою цікавиться не одне покоління українців. Переспівують її, створюють нову музику, намагаються донести її до широкого загалу.

НАША ДУМА, НАША ПІСНЯ НЕ ВМРЕ, НЕ ЗАГИНЕ»: ПОЕЗІЯ Т.ШЕВЧЕНКА, ПОКЛАДЕНА НА МУЗИКУ У СУЧАСНОМУ ВИКОНАННІ

Ткачук Юлія,
учениця 9 класу Мелітопольської ЗОШ № 24,
дипломант шевченківського тижня
Коновальська Ю.В.,
учитель української мови та літератури
Мелітопольської ЗОШ № 24

Творчість Шевченка є чи не найвидатнішим всеєвропейським і світовим явищем. Не дивно, що твори Кобзаря перекладені всіма слов'янськими мовами, а також грузинською, вірменською, казахською, узбецькою, німецькою, англійською французькою, датською, новогрецькою, іспанською, хінді, японською, в'єтнамською, корейською, румунською, італійською, угорською, малайською, бенгальською та багатьма іншими мовами.

Про все більшу світову славу великого Кобзаря свідчать пам'ятники, встановлені в різних країнах світу: у Палермо (Канада), Бухаресті, Вашингтоні, Нью-Йорку, Парижі тощо. «Його геній розрісся, як дерево, простягнувши крону над віками» (Камілар, Румунія)

Своє серце Тарас ділив між любов'ю до слова, любов'ю до живопису та до музики.

Велику неосяжну любов до пісні Тарас Шевченко проніс через усе своє життя. Вона живила його мрії, звучала голосом кирилівських співаків, сумними переборами кобзарів та лірників.

РЕВЕ ТА СТОГНЕ ДНІПР ШИРОКИЙ

Медленно Слова Т. Шевченко

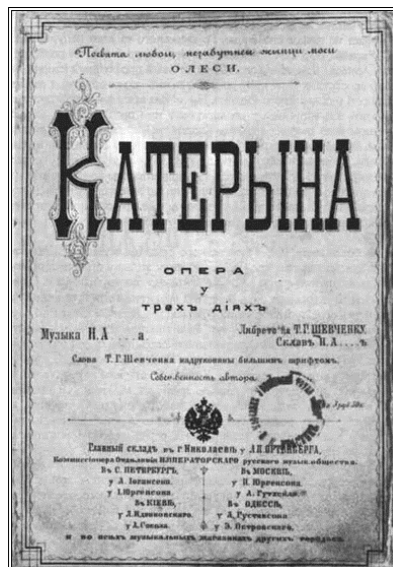
Ре - ве та стог - не Дніпр ши - ро - кий,
сер - ди - тий ві - тер за - ви - ва,
до - до - лу вер - би гне ви - со - кі,
го - ра - ми хви - лю пі - дій - ма.

З часом пісня дитинства вилилась, як річка впадає в море, у поетичну спадщину світового масштабу. Пісенність поезії Т.Г.Шевченка впадає в очі не тільки вченим. Вона органічно входить до літературної майстерності, поет шовком вишиває по основі української пісні незабутні ліричні рядки:

Народним поетом не можна стати по рішенню офіційних установ, по слову

відомих критиків. А найкраще визнання – коли народ співає пісню, навіть не знаючи автора віршів, вважаючи, що та пісня була завжди. Завдяки прекрасній мелодійності та ритмічній віртуозності своїх поезій Т.Шевченко здобув славу одного з наймузикальніших поетів світу.

Відомо, що на поезії з «Кобзаря» Тараса Шевченка створено понад 250 творів різних музичних форм, авторами яких є понад 120 композиторів. Українські композитори почали перекладати на музику тексти Тараса Шевченка ще за його життя. Одним із перших був С. Паливода-Карпенко, який створив оперу «Катерина» (1858). Пізніше Аркас Микола Миколайович (старший) створив однойменну оперу «Катерина», яка стала більш відомою. Микола Лисенко створив 92 твори на поезії Т.Шевченка. Сучасні митці переспівують Шевченка і популяризують його твори серед

школярів та молоді.

Зараз ми можемо почути пісні на слова Тараса Шевченка у виконанні гуртів: "Кому вниз", "Скрябін", "Тартак", "Бандурбэнд", "Kozak System"; музичного проекту "Kobzar" та дуету "Сестри Тельнюк".

Протягом майже двох століть творчість поета залишається жими джерелом натхнення для композиторів у різних країнах.

Музично-пісенна шевченкіана як мистецьке явище є невід'ємною частиною художнього процесу, що розвивається у світі. Знана у світі Українська капела The Taras Shevchenko Ukrainian Bandurist Chorus ім. Т. Г. Шевченка з Детройта (США), незабаром святкуватиме 100-річний ювілей. Українська капела бандуристів плекала українські музичні та кобзарські традиції, гастролювала не тільки Північною Америкою, а й Австралією та багатьма країнами Європи, тричі (1991, 1994, 2001 р.р.) – Україною. До речі, у 1992 році Капела відзначена Національною премією України ім. Т. Шевченка.

Вагомий внесок у популяризацію творчої спадщини Т. Г. Шевченка та розвиток народного музично-хорового мистецтва зробила народна хорова капела Мелітополя «Таврія», керівником якої є Чабанова Юлія Михайлівна - заслужений працівник культури України та почесний громадянин міста Мелітополя. При цьому з «Таврією» Юлія Михайлівна пов'язала своє життя 52 роки. Капела, засновником та головою якої був Л. Шермейстер, була створена 1958 року.

Колективу притаманні яскрава звучність, філігранна техніка, продуманість кожного ланцюжка виконавської концепції, осмислена вимова кожного слова, кришталева інтонаційна чистота і, як результат, художня виразність у розкритті образів виконуваних творів.

Мелітопольська хорова капела виконувала такі пісні: «Реве та стогне Дніпр широкий», «Думи мої, думи», «Садок вишневий коло хати», «Нащо мені чорні брови».

Мелітопольська хорова капела стала гідним продовжувачем багатих музично-хорових традицій запорізької шевченкіани.

За час свого існування цей унікальний і самобутній колектив став живою легендою нашого краю, візитною карткою Мелітополя, її гордістю і славою. Своєю творчістю, високопрофесійною майстерністю. Мелітопольський народний хор стверджує пророчі слова Тараса Шевченка: «Наша пісня, наша слава не вмере, не загине».

ВІРШІ ТАРАСА ГРИГОРОВИЧА ШЕВЧЕНКА У СУЧАСНОМУ ВИКОНАННІ

*Наговська Алла, Чеботарьова Марина,
Григор'єва Ольга, Кононенко Юлія,
учениці 11 класу Мелітопольської ЗОШ № 8,
дипломанти шевченківського тижня
Єрмак Тетяна Іванівна,
учитель української мови та літератури
Мелітопольської ЗОШ № 8*

Так склалося у нашому сучасному світі, що стає все важче уявляти своє існування без музики. Ледь не щодня ми потрапляємо в ситуації, які часто з нашої волі супроводжуються музикою. Як зробити музику в сотні разів сильнішою і такою, аби зачепила душу? Відповідь на поверхні – додати справжньої поезії. Українським рок-музикантам у цьому питанні дуже поталанило. Бо дискусія про те, чия саме українська поезія справжня, і кому віриш найбільше, майже не викликала суперечностей у їхньому колі спілкування. Перший поет, чиї вірші без особливих труднощів перепліталися з важкими рифами електрогітар, бас-гітар і барабанів з бас-бочками був Тарас Шевченко. І першим рок-гуртом, хто підтвердив своєю працею, що поезія Т. Шевченка ніби і була написана для музичного жанру важкого року, став український готик-рок гурт "Кому Вниз". Зрозуміло, що учасники гурту були далеко не першими, кому вдалося покласти вірші Т. Шевченка на музику, оскільки їхню творчість підтримувала потужна музична традиція, яка наприкінці вісімдесятих років минулого століття налічувала понад дві тисячі вокально-інструментальних, хорових, симфонічних композицій, балетів та опер. Однак музика "Кому Вниз" актуалізувала ті слова Т. Шевченка, які були важливі для України та становлення її незалежності саме наприкінці 80-х – початку 90-х рр. XX століття. Досі гурт мав п'ять творів на слова Тараса Шевченка: "Микита Швачка", "До Основ'яненка", "Розрита могила", "Не нарікаю я на Бога" та "Суботів", що став першим широковідомим твором команди. До нової ж збірки "4" увійшли уривки: з "Княжни", "Хустини", "Холодного Яру", "У казематі" та з "Осії. Глави XIV".

Український музичний гурт "Бандурбэнд" популяризує призабуті українські народні пісні надаючи їм нового сучасного звучання. Вони також вирішили виконати вірші Шевченка в рок обробці, тому що дуже люблять свою країну та хочуть її прославити. Саме вони виконують пісні: "Думи мої думи"

Кузьма Скрябін казав: "Знайомство з шевченковою творчістю за

посередництва сучасної музики може багатьох байдужих спонукати по-новому глянути на Тараса Шевченка, його творчість та й поезію взагалі". Гурт записав пісню "Мені однаково" на слова однойменного вірша Кобзаря.

Отже, наразі Т. Шевченко і музика – єдине ціле. Як пише М. Білінська: "Шевченко був від природи дуже музикальним, володів хорошим голосом, відмінною пам'яттю і тонким музичним слухом. Ще в дитячі роки, почувши нову пісню, він одразу без найменших зусиль запам'ятовував слова та мелодію. Не випадково вся його творчість характеризується перш за все зв'язком з народними піснями. Але в народній пісні Шевченко знаходив не лише розраду, в ній була мудрість народу та велика правда". Свою непросту долю та історію українців Т. Шевченко органічно ритмізував у стилі коломийкового вірша, лише зрідка перериваючи силу традиційних наспівів силабо-тонікою тощо. Музичність його поезії лікує, дає можливість відволіктися від трагічних сторінок нашої історії і долі кожного зокрема. Тарас Шевченко співав завжди. Навіть коли йому було тяжко на душі. Так він повертався, і радив нам повертатися до космічної гармонії із собою та Всесвітом, аби знову стати собою, стати сильними.

ВЛАСНЕ БАЧЕННЯ ПОСТАТІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА В МИСТЕЦЬКИХ ТВОРАХ СУЧАСНИХ ХУДОЖНИКІВ ОЛЕГА ШУПЛЯКА ТА НАДІЇ НІКІФОРОВОЇ

*Долга Дар'я,
учениця 8 класу Мелітопольської ЗОШ № 22,
дипломант шевченківського тижня
Лук'янова М.В.,
учитель української мови та літератури
Мелітопольської ЗОШ № 22*

Мистецька Шевченкіана – наш духовний скарб. Уже півтора століття Тарас Шевченко надихає живописців і графіків на відтворення його поетичного світу засобами мистецтва, збагачує їхню уяву, привертає до мистецького осмислення сюжетів і характерів героїв його творів. Особистість Т.Г.Шевченка, його нелегка доля й невмируща поезія стали джерелом натхнення для багатьох художників.

Проходять роки, минають століття, а вірші й поеми великого Шевченка не перестають і сьогодні бути актуальними. Твори поета, його ім'я і навіть місце поховання стали символами національної свободи, набули сакрального значення. Шевченкова творчість у великій мірі сприяла формуванню модерної

української нації та стала джерелом натхнення для багатьох поколінь українських митців.

Актуальність дослідження: Тарас Григорович залишив нам у спадок таку потужну енергетику, яка надихає на звершення нові покоління вже протягом 150 років. Сучасники переосмислюють Шевченка, намагаються подивитися на його творчість під іншим кутом, намагаються розвіяти міф про похмурого Кобзаря в кожусі й смушевій шапці, який страждав все життя. Шевченко по собі залишив безліч сильних та актуальних меседжів, що надихають сучасних митців продемонструвати світові індивідуальне бачення Кобзаря крізь призму власних мистецьких творів різних жанрів.

Ми у своєму дослідженні хочемо зупинитися на особистостях сучасних українських художників Олега Шупляка та Надії Нікіфоровій. Кожен з цих митців має власне бачення постаті Кобзаря та персонажів його творів. Цей напрямок їхньої діяльності є малодослідженим.

Об'єктом дослідження є творчість сучасних українських художників Олега Шупляка та Надії Нікіфорової, а саме роботи митців, присвячені постаті Т.Г.Шевченка.

Предмет дослідження: художні полотна, присвячені життю і творчості Кобзаря.

Мета і завдання дослідження:

- опрацювати літературні та електронні джерела інформації про творчі доробки художників Олега Шупляка та Надії Нікіфорової, пов'язаних із життєвим шляхом Тараса Шевченка;
- розглянути особливості мистецьких робіт художників;
- провести порівняльний аналіз їхніх мистецьких доробків, присвячених творчості Т. Г. Шевченка;
- з'ясувати основні риси власного бачення генія України Тараса Шевченка крізь призму художніх робіт майстрів пензля Олега Шупляка та Надії Нікіфорової.

Його називають українським Сальвадором Далі. Український художник і педагог Шупляк Олег Ілліч народився 23 вересня 1967 року в с. Біще Бережанського району Тернопільської області. За освітою він - архітектор, хоча своє покликання знайшов саме в образотворчому мистецтві. Кілька разів намагався вступити на художнє відділення Академії мистецтв, але не вдалося, тому обрав Львівський політехнічний інститут. У вільний час вирушав у місто й писав етюди. Сьогодні ж переконаний, що саме завдяки архітектурі,

коли вчився бачити речі в різних площинах, розвинув у собі те «подвійне мислення».

Отримавши диплом, він повернувся в рідне село на Бережанщині, щоб малювати. У дощову погоду творив у хаті натюрморти, коли було сонячно – з пензлем і фарбами ходив мальовничими околицями. Навчав дітей у сільській школі, розписував церкви. Згодом із сім'єю перебрався у Бережани. Зізнається, що не проміняв би невелике містечко на мегаполіс, бо вдома спокійно й

комфортно, багато друзів. У рідному селі, ще живе мама, від якої, мабуть, йому й передався талант. Олег Шупляк у своєму інтерв'ю розповідає, що мама за фахом вчителька, але у вільний час займалася розписом по склу. Вона художник-самоук, працювала в стилі народного примітиву. На жаль, робіт збереглося мало, і він намагається їх розшукати, іноді обмінює на власні картини і хоче влаштувати мамі виставку. [1]

Талант передався і синові пана Олега, який навчається у Львівській академії мистецтв.

Раніше Олег Шупляк працював вчителем малювання у рідному селі, тепер викладає у бережанській дитячій художній школі..

Олег входить до Спілки художників України. З 2000 року – член Національної спілки художників України, лауреат премії ім. Михайла Бойчука (2014). Бере участь і влаштовує власні виставки в Україні та за її межами. Ще у 1994 році персональні виставки живописця були у Великобританії, мандрували картини Європою, милувалися подвійною реальністю у Японії та Кореї, США, Данії та інших країнах. Роботи українського художника знаходяться у колекціях Національного музею Тараса Шевченка у Києві, міжнародного Фонду «Культурне надбання» (Санкт-Петербург). Навіть здобувши світове визнання, він продовжує створювати свої шедеври на старенькому горищі. Олег не проміняв спокій та затишок рідного краю на галас та метушню великого міста. Він обрав життя художника-відлюдника, так би мовити, віддаючи весь свій час та енергію мистецтву.

Двовзори – саме так називає власні картини з подвійним, а то й потрійним змістом художник Олег Шупляк. Оптичні ілюзії – це лише частина творчого доробку художника, але вона найбільше привертає увагу сучасних поціновувачів мистецтва.

Він має креативне мислення митця, звичайними його роботи не назвеш. Навіть найбанальніший пейзаж під його пензлем перетворюється на казковий світ, завдяки оптичним ілюзіям, художнім обманам зору, іграм розуму.

А все почалось з простого захоплення. Сьогодні в доробку художника є

вже більше 60 двовзорів. У своїх ілюзіях він зображує відомих людей. Сьогодні серед його полотен можна виділити окремі серії: письменники, науковці, художники. При цьому вся картина складається з окремих дрібних деталей, які доповнюють портрет особистості. Основне завдання художника полягає в тому, щоб поєднати обличчя та сюжет, зробити так, щоб картина легко читалась.

Двовзори – це вміле поєднання абсолютно різних жанрів, символічний зв'язок вічних шедеврів та їх авторів. Саме за такі речі Олега називають "українським Сальвадором Далі".

Усі елементи картини повинні бути пов'язані логічно: якщо на картині зображено письменника, то повинні бути й персонажі його творів; якщо це художник – образи з його картин або особливий, притаманний йому стиль (це, мабуть, найважче, адже Олегу доводиться максимально наближатись до манери чи стилю кожного митця). Мабуть, особливість його полотен полягає в тому, що вони не просто відображають реальність і несуть певну інформацію, а ще й інтригують, примушуючи добре вдивлятись, щоб розгадати намальоване. Приваблює глядачів їх загадковість. Вони як головоломки. Вдивляючись в них, необхідно віднайти щось приховане, щось загадкове і таємниче. А загадки люблять усі. Ці полотна особливі своїми прихованими образами: вдивляючись у традиційний пейзаж, раптом виявляєш, що хатини – це очі людини, а пагорби перетворюються на брови... І ось вже бачиш перед собою портрет відомого письменника або історичного діяча. За фігурою дівчини з книжкою – голову Сальвадора Далі, за карпатськими горами – обличчя Івана Франка (рис.1), із білого вбрання жінки та клубів диму від потягу на глядача виринає Лев Толстий (рис. 3).

Рис. 1. «Захар Беркут»

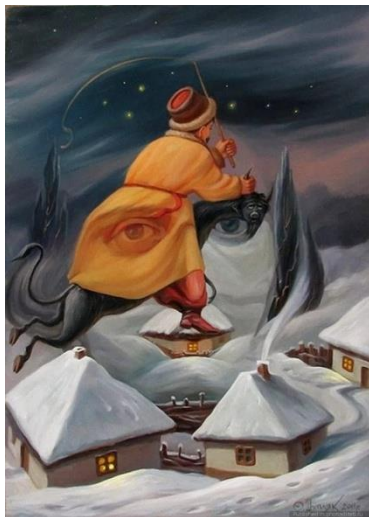

Рис. 2. «Полім Вакули»

Рис. 3. «Анна Кареніна»

«Окремої назви такий напрямок ще не має, його відносять до сюрреалізму, але це інше, – розповідає пан Олег. – Цікаві картини-ілюзії сучасного мексиканського художника Октавіо Окампо, з творчістю якого я познайомився, коли вже написав більшість своїх двовзорів. Полотна з подвійним змістом

творює росіянин Вадим Долинський. Хотілося б зібрати всіх, хто працює у цьому стилі, та влаштувати спільну виставку [3].

Якщо зазирнути до історії, ілюзії у живописі можна датувати десь 16 століттям. Саме у той час Джузеппе Арчімбольдо (а згодом і його послідовники) теж створювали портрети з різноманітних предметів. Та й Сальвадор Далі не нехтував такою цікавою технікою. Можливо, саме одна з його картин надихнула Олега на створення двовзорів. "Студентом я побачив репродукцію полотна Далі "Невільницький ринок з незримим бюстом Вольтера", де за силуетами людей проглядався портрет письменника. Це мене вразило, я зрозумів: образотворче мистецтво не зобов'язане просто відображати, воно може творити чудеса", - розповідає художник [2].

«Згодом час від часу повертався до цього стилю, адже більше працюю в іншому напрямку – постмодерному живописі. А це було хобі – я писав одну-дві таких роботи у рік. Спершу на картинах були портрети культурних діячів – Богдана Лепкого, Лесі Українки, Івана Франка» [3].

Останнім часом ними просто заряснів інтернет, і не лише український. Про талановитого митця писали американські та європейські ЗМІ, публікували двовзори навіть у Китаї та Індії .

Восени 2016 року українське видавництво «Богдан» видало альбом «Двовзори. Олег Шупляк», який має 72 сторінки неперевершених загадкових картин-ілюзій.

Особливістю художнього доробку Олега в цьому жанрі є саме українська тематика. Художник пояснює своє тяжіння до національного колориту так: "Це не випадково, адже мистецтво знебарвлюється, коли зникає національне" [2].

Рис. 4 «Кобзар»

художник Шупляк. Таких картин з українським національним колоритом – безліч було, є і буде. Але – ні! Вона була перша і єдина: така незвичайна й креативна водночас у тому далекому 1992 році.

А унікальність її була в тому, що художник перетворив пейзажна портрет і

«А хто, як не Шевченко?» Перша картина-ілюзія вийшла з-під пензля Олега Шупляка в 1992 році. Це був портрет Тараса Шевченка "Кобзар".

Чому саме він, Тарас? А тому що малював її в час, коли Україна нарешті здобула незалежність. "А хто, як не Шевченко, стільки мріяв про незалежність?" - каже художник [2].

Степ, поодинокі стрункі тополі, Дніпро, що в'ється гадюкою вдалечінь, грозові хмари, молодий кобзар думу виспівує та на бандурі грає. Нічого ніби то нового на цій пейзажній картині не зобразив

об'єднав їх в єдину композицію. Він недаремно звернувся до Шевченка, пророка нашої нації, зобразивши його на фоні грозового, неспокійного, похмурого неба, ніби пророкуючи, що будуть ще нелегкі й буремні часи, що важкий шлях доведеться пройти українцям до омріяної свободи.

Проводячи дослідження ми з'ясували, що в доробку художника з-поміж 60 картин 8 присвячені Тарасу Шевченку. На своїх полотнах художник двічі зображував тільки М.Гоголя та К.Моне, іншим митцям та історичним особам світового рівня він присвятив по одній картині. І тільки Тарасу Шевченку він «віддав» аж 8 полотен. Мабуть, тому що знаковою є ця велична постать для нашого народу. Він її вождь, провідник і символ нації. «Як в нації вождів нема, тоді вожді її – поети» (Є.Маланюк).

Шевченко в баченні Олега Шупляка різний: ось за солом'яними стріхами та маленьким пастушком – спокійне, врівноважене обличчя Тараса Шевченка (рис.5), а ось буремний вітер підіймає хвилю, сповіщаючи про негоду в природі та в українській історії, серйозним поглядом дивиться на нас мудрий Тарас (рис. 7). А ось з величі української літератури: Леся Українка, Іван Франко й Тарас Шевченко ніби просять нас дослухатися до них, до їхніх мудрих порад та поетичних співів (рис. 6). Шупляк зобразив їх суцільною фігурою на фоні українського краєвиду, бо вони мали єдину мету – оспівувати красу рідного краю, пробудити українців. Вони служили народові до скону, здобули собі безсмертя.

На трьох картинах-ілюзіях про Шевченка (рис. 5, 6, 8) ми побачили спільну знакову деталь: на тлі мальовничої української природи Олег Шупляк зобразив засохле одиноке дерево, яке обрамляє з одного боку обличчя Тараса. На нашу думку, ця деталь вказує на сирітство Тараса, на його тугу за Україною-ненькою та її колишньою козацькою славою й вольницею.

Рис. 5. «Мені
тринадцятий минало»

Рис. 6 «Наша дума,
наша пісня»

Рис.7 «Рече та стогне Дніпр широкий!»

Рис.8

Рис.9 «Дух свободи»

При першому погляді на цю картину (Рис. 9) бачиш традиційний український пейзаж, та варто відійти подалі й ти усвідомлюєш, що крізь обриси дніпровських берегів і хмарне небо на тебе дивляться ... очі. Мудрі й проникливі, такі знайомі кожному українцю – очі Тараса Шевченка.

Пейзажні метаморфози відкривають перед нами обличчя Тараса Шевченка, яке доповнює фігура волелюбного вже сивого кобзаря.

В усіх двовзорах Олега Шупляка, присвячених Тарасу Шевченку, поєднується портретний і пейзажний живопис.

Ми вже наголошували, що особливістю двовзорів Олега Шупляка є відображення стилю певного митця, наявність на картинах-ілюзіях персонажів творів цього митця. Дотримувався цього прийому художник і на полотнах про Шевченка. Поезія й живопис у творчості Т. Г. Шевченка нерозривно пов'язані. У живописі він був поетом, у поезії – живописцем. Т. Г. Шевченко – неперевершений майстер пейзажу. Чарівна природа й на картинах, і в ліричних творах є контрастом важким соціальним умовам життя народу. Майже в усіх творах Великого Кобзаря присутній образ природи рідного краю. Вона змальована в народнопісенному дусі. Часто окремі її деталі – зоря, тополя, калина, явір, верба, садок вишневий – виростають до символів усієї України. У Шевченка був один головний персонаж – Україна з її вербами й тополями, Дніпром і козаками, боротьбою за волю й сирітством. Ці всі символи відобразив та поєднав на своїй полотнах і Олег Шупляк, звертаючись до образу Кобзаря і створюючи єдиний нерозривний образ долі Шевченка та України.

Є в доробку Олега Шупляка 2 репродукції автопортретів Тараса Шевченка, (рис.10, 11) але знову ж таки у власному баченні художника. Великий портрет Тараса ніби зітканий із сотні маленьких портретиків-тарасиків, які цеглинка до цеглинка формують єдине полотно, роблячи образ поета цілісним і багатообразним. Ми думаємо, що таким рішенням автор хотів показати всю силу і міць образу Шевченка у світовому мистецтві, наголосивши, що

Шевченко живе поміж нас і понині, і для кожної людини він – свій, власний, кожний має його в своєму серці, і слово його співає, як багатоголосий хор, об'єднуючи націю.

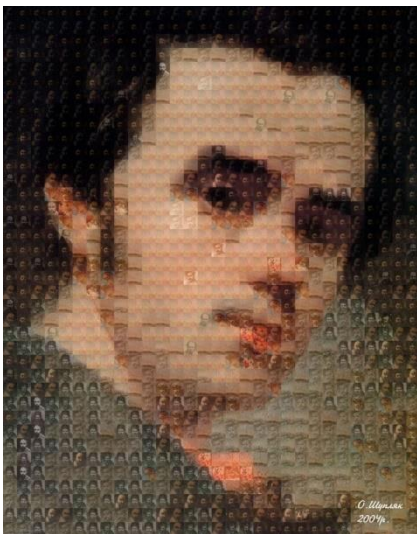

Рис. 10 Портрет Шевченка

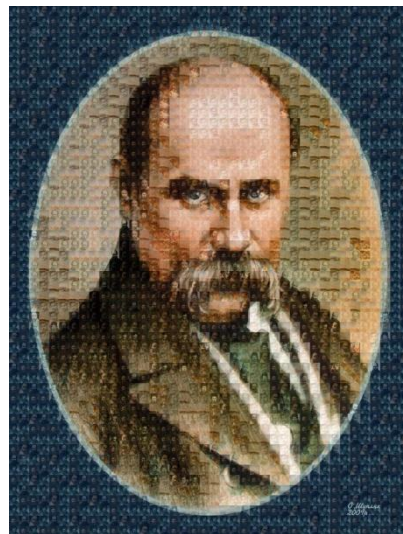

Рис. 11 Портрет Шевченка

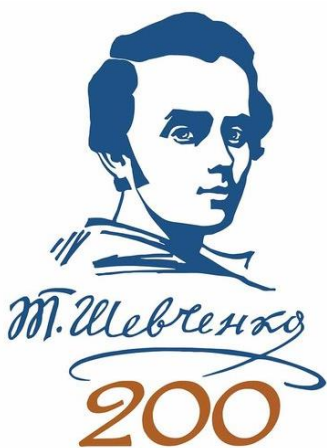

Рис. 12. Логотип

Слід зазначити, що Олег Шупляк став переможцем Всеукраїнського відкритого конкурсу на кращий ескіз логотипа з відзначення 200-річчя від дня народження Тараса Шевченка. У конкурсі взяли участь більше 100 осіб, які надіслали понад 150 різноманітних робіт.

«Знав, що у конкурсі братимуть участь сотні художників, графіків, митців, але працював над логотипом з особливим піднесенням, намагаючись виразно, лаконічно передати образ Тараса Шевченка на логотипі. Для мене, моєї дружини Галини, дітей, які пов'язали своє життя із культурою та мистецтвом, це

дуже велика і радісна новина», – зазначив переможець [4]. Цей логотип відомий усій Україні (Рис.12).

Надія Нікіфорова. Вона мріяла стати «як Шевченко». Вона мріяла стати «як Шевченко»...– Коли я вже навчалася в Інституті театрального мистецтва в Ленінграді, то щоразу, як доводилось ходити в бібліотеку Академії мистецтв, відчувала невимовне хвилювання: йти треба було завжди повз музей-квартиру Тараса Шевченка. Двері туди ніколи не замикалися, тож ми, студенти, могли практично коли завгодно переступити той поріг. Постояти у самій оселі й уявити, що ж відчував там наш земляк [5].

Про Тараса Шевченка головний художник

Черкаського обласного академічного музично-драматичного театру Надія Нікіфорова, заслужений художник України, може розповідати безкінечно. Були в їхніх долях спільні трагічні риси. Надія також як і Тарас Шевченко залишилась сиротою в 13 років.

Надія Яківна Нікіфорова народилась 23 липня 1953 року, в с. Верхнячка, Черкаської області. «Коли якось перша вчителька в класі запитала мене, ким хочу бути, я, не цілком, звичайно, усвідомлюючи, відповіла: «Буду як Тарас Шевченко – поетом і художником». Вона, спасибі їй, ніяк не прокоментувала це незвичне бажання, а через кілька днів принесла й подарувала мені книгу «Шевченко – художник». [5]

Коли не стало батьків, дівчинка жила з бабусею, але вона була настільки немічна, що через якийсь час мусила віддати онуку до уманського сиротинця. Надійка ходила до школи, багато читала й малювала. Мрію стати як Тарас Шевченко не облишила. Здобула художню освіту в Харківському державному художньому училищі й у Ленінградському державному інституті театру, музики та кінематографії (нині Санкт-Петербурзька державна академія театрального мистецтва). Член Всеукраїнської творчої Спілки художників Заслужений художник, нагороджена Почесною відзнакою «За досягнення в розвитку культури і мистецтва» Міністерством культури і мистецтв України. Працює в Черкаському театрі.

З 1990 року активно бере участь у Всеукраїнських та міжнародних виставках. Роботи експонуються в художніх музеях України. Окремі твори знаходяться в особистих колекціях в Україні, Росії, Польщі, Німеччині, Канаді, Іспанії, Чехії.

Цикл «Шевченкіана» Надії Нікіфорової. Картини із циклу «Шевченкіана» були задумані авторкою ще навесні 2001 року під час подорожі Шевченківськими місцями. Надія Яківна побачила на батьківщині Т.Шевченка якісь незвичні білі камені, явно не завезені. «Господи, подумалось, та ці оброслі мохом камені, мабуть, ловили ще погляд самого Тараса! Закортіло виготовити портрет поета саме з каменів. При цьому брала за взірць відоме фото 1859-го року, на якому Тарас Григорович виглядає як справжній франт. Я не люблю тих його фотознімків і портретів, на яких він похмурий, сумний. Можливо, це мої міркування з погляду не лише

художника, а й жінки: він же зумів пробудити почуття у стількох тогочасних жінок! Я прагнула передати й своє особисте ставлення до прекрасної людини. Робота була нелегкою, виготовляла портрет частинами – на кожному із тих камінчиків можна побачити сюжет із «Кобзаря», адже цю книгу я давно практично вивчила напам'ять» [5].

Арт-проект «Шевченкіана. Джерело натхнення» складається з шести мистецьких творів: «Починна на рушникові», «Квадриптих «Шлях Тараса», «Триптих «Пренепорочная, благая!», «Пенталогія «Кохайтесь, чорнобриві», «Пенталогія «Гайдамаки», «Триптих «На чистій, на широкій, на вольній землі». Серед картин цього циклу ілюстрації авторки до творів Кобзаря, копії робіт самого Шевченка, портрети історичних постатей, гетьманів України, козаків-Мамаїв, українські краєвиди.

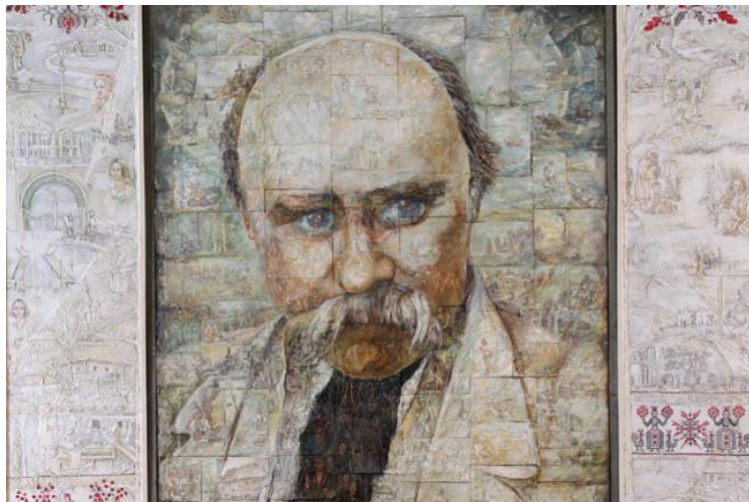

Рис.13 «Кобзар»

При виконанні цього проекту художниця застосувала самобутню авторську техніку фрагментарного живопису. Найбільшою є картина «Кобзар» (рис.13). Монументальний портрет Шевченка складається із 144 «цеглинок», обрамлений рушниками не вишиваними, а намальованими. Портрет

заввишки 3,2 м. Присвятила його авторка 144-им роковинам смерті Тараса Григоровича, але прагнула передати своє особисте ставлення до прекрасної людини. Робота була нелегкою, виготовляла портрет частинами – на кожному із тих камінчиків можна побачити сюжет із «Кобзаря». Коли на цю картину дивитися на відстані - це просто портрет Шевченка в рушниках, а з наближенням до нього, розкриваються сюжети з творів українського митця. Чим ближче підходиш, тим більше нового відкриваєш для себе.

За словами кандидата історичних наук, завідувачки сектору мистецтв Шевченківського національного заповідника Світлани Брижицької, для Надії Нікіфорової мотивом створення портрета Тараса Шевченка стало постійне відчуття присутності митця поруч: його постаті, літературних героїв, зокрема тих, які є носіями високих моральних чеснот. Художниця влучно визначила: «...він підказував мені рішення в різних ситуаціях, виховував мої почуття» [6].

Триптих «Жіноча доля» - роботи, виконані за мотивами творів «Марія», «Катерина» та «Наймичка» (рис.14). Центральну частину картини прикрашає зображення Пресвятої Богородиці – картина «Марія», виконана в традиційних іконописних червоно-золотавих кольорах, що увінчує оспівані у творах поета образи прекрасних українських жінок. Картини «Катерина», «Сестри», «Наймичка» та «Причинна» вражають глибиною та трагічністю проблеми – нелегкої долі українки. Надія Нікіфорова скомпонувала в єдине полотно жіночі образи з багатьох творів Кобзаря, для якого тема жіночої долі була однією з провідних. «Катерина» є копією Шевченкової Катерини.

Рис.14 «Жіноча доля»

Не залишає байдужих п'ятиптих «Гайдамаки», де переплетені дві сюжетні лінії – кохання Яреми та Оксани та боротьба українського народу за національну та соціальну справедливість, гайдамацьке повстання під назвою Коліївщина (рис. 15). Чоловіча мужність, козацька слава і віддане, чисте кохання дивляться на нас з полотен української художниці.

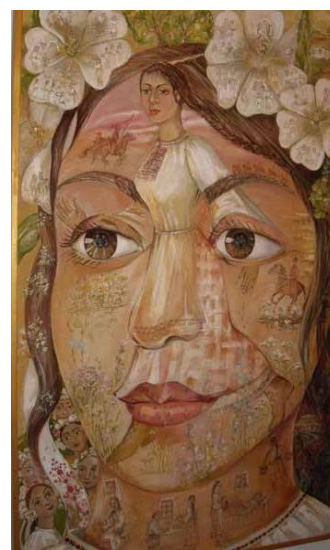
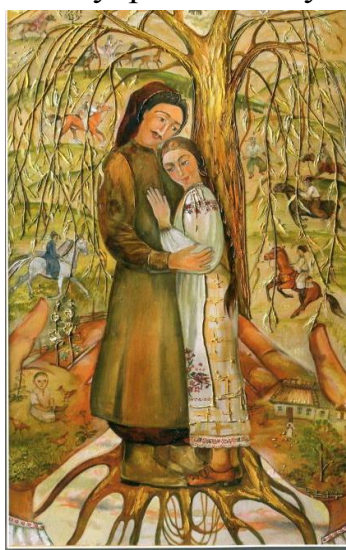

Рис. 15. «Гайдамаки»

Кожну картину Надії Нікіфорової можна роздивлятися годинами. Вони зіткані з деталей, які захоплюють своєю влучністю і несподіваністю, як, наприклад, старовинна вишивка, що раптово виринає з-під густих мазків фарби.

Картини, створені художницею, відображують різні теми творів поета: жіночу долю («Кохайтесь, чорнобриві», «Жіноча доля»); визвольний рух («Гайдамаки»); звернення до майбутніх поколінь («На чистій, широкій, на вольній землі») (Рис.16).

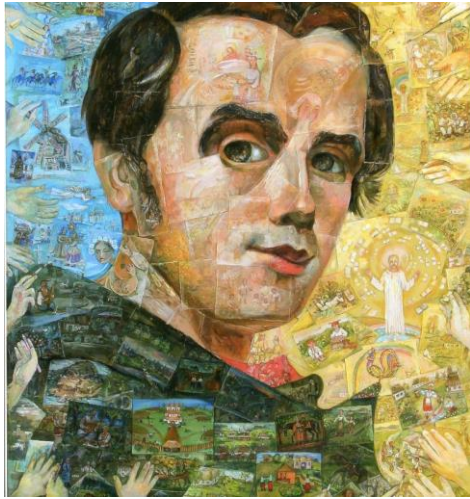

Рис.16. «На чистій, широкій,
на вольній землі»

філософські та поетичні думки Т.Г.Шевченка та відобразили сюжети його творів.

Композицією «Заповіт» авторка вшановує пам'ять великого Кобзаря, зображаючи всі відомі автопортрети Шевченка, оточені гілками тисячолітнього віковичного дуба, як символа мудрості, багатовічної української історії, що міцним корінням переплітається з долею Великого Кобзаря. Композиція обрамлена українськими орнаментами та постатями кобзарів, які є репродукціями автопортретів Тараса Шевченка.

Полотна талановитої художниці Нікіфорової Надії Яківни увібрали в себе

Рис.17 «Заповіт»

Висновки. У результаті нашого дослідження ми дійшли висновку, що, не дивлячись на однакову тематику картин, Олег Шупляк та Надія Нікіфорова мають різні мистецькі підходи до демонстрації власного бачення генія України, кожний має свого Шевченка в серці, хоча є, безумовно, й спільні риси.

Спільні риси: 1) мистецькі полотна Надії Нікіфорової та Олега Шупляка об'єднані постаттю Тараса Шевченка, його долею, загадками, які він нам залишив: і водночас є роздумами про долю України, про її минуле і сучасне. Вони вказують на прагнення до повноцінного існування єдиної України,

об'єднаної генієм Тараса Шевченка; 2) через авторський стиль, колаж, фактуру, влучність деталей, переплетіння образів художникам вдалося майстерно продемонструвати власне відчуття Тараса Шевченка на полотнах. Кожне з них – це завершене мистецьке творіння, сповнене власної символіки й смислу; 3) художники насичують картини зоровими образами; 4) кожний художник виконує картини у самобутній авторській техніці.

Індивідуальні риси: 1) нетипові шевченкові портрети Олега Шупляка написані в жанрі ілюзії. Він поєднує пейзажний і портретний жанри, роблячи їх єдиним цілим. Його пейзажі дієві, олюднені, живі, їх центральним образом є постать Т. Шевченка. Митець робить акцент на його мудрі очі із впевненим відкритим поглядом на долю України. Про це свідчать зображені на всіх полотнах її одвічні символи: козак, який виспіває думу, граючи на бандурі, струнка тополя, величний Дніпро; 2) Надія Нікіфорова використовує власну фрагментарну техніку живопису, її думки й бачення Тараса Шевченка переплітаються з долею його героїв, настроями шевченкових творів та його філософських поглядів; 3) Олег Шупляк розкриває образ Тараса Григоровича через його безмежну любов до рідного краю, до мальовничих українських пейзажів, до її історії. Художник демонструє долю України крізь постать Шевченка через його мудрий погляд; 4) Надія Нікіфорова зображує Т. Шевченка через образи його героїв, єдність їх особистостей, схожість життєвих шляхів. Художниця малює долю Шевченка крізь образи персонажів його творів.

Результат дослідження. У нашій роботі систематизовано основні біографічні дані художників, висвітлено головні напрями й мотиви їхньої творчості. Було з'ясовано, що Олег Шупляк відомий у світі як майстер картин-ілюзій або двовзорів (витоки цього жанру сягають 16 століття). Надія Нікіфорова «складає свої картини із фрагментів».

Ми дослідили, що художники неодноразово зверталися до різних аспектів вивчення життєвої й творчої спадщини Тараса Шевченка. У своїх картинах майстри пензля подають цікаве й індивідуальне бачення особистості Кобзаря широкому загалу, використовуючи власну живописну техніку.

Ми провели порівняльний аналіз особистого бачення постаті Тараса Шевченка сучасними українськими художниками Олегом Шупляком та Надією Нікіфоровою, виділили спільні та індивідуальні риси.

Ми дійшли висновків, що їхня творчість має велику кількість схвальних відгуків в Україні й за її межами: ці художники мають власну аудиторію прихильників, популяризують особистість Великого сина України в різних країнах світу.

НЕЗВИЧАЙНИЙ ШЕВЧЕНКО: ПОРТРЕТ ПОЕТА ОЧИМА СУЧАСНИХ ХУДОЖНИКІВ

*Балабіна Софія,
учениця 9 класу Мелітопольської гімназії № 9,
дипломант шевченківського тижня
Атрошенко Євдокія Павлівна,
учитель української мови та літератури
Мелітопольської гімназії № 9*

Актуальність теми дослідження. Проблеми вивчення й узагальнення нового бачення портрета Тараса Шевченка у творчості українських художників є традиційними і актуальними для сучасного мистецтвознавства України. Серед плеяди молодих представників мистецтва, яких зацікавила посталь великого сина України, поета-бунтаря Тараса Шевченка, посідають постаті Андрія Єрмоленка, Іллі Стронговського, Михайла Присташа, Олега Шупляка та інших. У роботах художників Шевченко – незвичайний. У його легендарній постаті – безліч світів, поглядів, можливостей.

Роботи митців доводять: наскільки Шевченко близький нам, завжди сучасний. Це і обумовлює актуальність комплексного дослідження шевченківської тематики в роботах сучасних художників України.

Мета роботи є дослідження особливостей осучаснення творчості Тараса Шевченка та втілення її у сьогодишню революційно-визвольну українську історію.

Реалізація поставленої мети вимагає таких **завдань**:

- розкрити значення Тараса Шевченка як справді народного поета на сучасному етапі розвитку українського суспільства;
- дослідити постать Кобзаря у творчій діяльності сучасних художників.

Об'єктом дослідження є мистецька діяльність сучасних українських художників.

Предметом дослідження є постать Тараса Шевченка у новому баченні сучасними художниками.

Матеріали дослідження: роботи сучасних українських художників, їх біографії, статті в періодичних виданнях, відгуки.

Методи дослідження. Методологічною основою дослідження є принцип наукового аналізу: системність, цілісність, логічність.

Наукова новизна полягає у комплексному дослідженні творчої лабораторії українських митців. Нами зроблена спроба дослідити незвичний для сучасного глядача образ Шевченка у творчості українських художників.

Теоретичне і практичне значення результатів дослідження має велику вагу, адже дозволяє збагатити українське мистецтвознавство новим фактологічним матеріалом, дає змогу виявити особливості розвитку і впливу Шевченкового слова в сучасному мистецтві.

Основні положення роботи можуть бути використані при написанні праць з мистецтвознавства, а також слугувати базою для створення тематичних стіннівок, класних годин, тощо.

Особистий внесок в роботу полягає в детальному аналізі шевченківської тематики у творчості українських сучасних митців.

Шевченко і наше сьогодення. Тараса Шевченка ми звикли уявляти бідним мучеником чи задумливим пророком. «Він був кріпаком та страждав за Україну», – ось що нам кажуть у школі. Висока шапка, важкий погляд з-під насуплених брів... Та чи буває інший Шевченко?

Кобзар – легендарна постать в українській літературі. І якщо дехто із двох Шевченків знає тільки Андрія, то це тому, що ще навіть не уявляє, яким незвичним може бути Тарас! Адже він був далеко не тільки стражденим кріпаком. Свого часу на світських прийомах у Петербурзі Тараса Шевченка чекали як найбажанішого гостя. Завдяки своєму таланту художника він міг побудувати приголомшливо успішну кар'єру.

Він міг бути модним франтом чи богемним художником. А може, російським поетом? А може, вченим чи мандрівником? Зі своїми здібностями та сильним характером він міг досягти всього. Та серед безлічі варіантів Тарас Шевченко обрав найскладніший – бути українцем, боротися за Україну.

Тарас Шевченко буває надзвичайно різним. Є, наприклад забронзовілі традиції святкування шевченківських днів, за пафосом своїм схожі на актові зали у радянських «будинках культури». Ось наприклад, Міністерство культури організовує радіомарафон «Шевченко мобілізує», що стартує в день народження поета 9 березня. Вчитайтесь у цей стиль і розстановку пріоритетних позицій у переліку учасників: «З 6.00 до 24.00 твори Шевченка читатимуть урядовці, політики, діячі науки, культури, волонтери, представники громадськості, командири та бійці підрозділів Збройних Сил України, Національної Гвардії України, Державної прикордонної служби, МВС, які забезпечують виконання завдань з відновлення територіальної цілісності України в зоні проведення антитерористичної операції». Але ми також знаємо іншого Шевченка, якого читав Сергій Нігоян на Майдані, вірші якого пишуть зараз наші бійці на бронезилах.

Український музичний гурт «Апокриф» випустив свій новий альбом «Вічний Шевченко» у стилі реп.

Шевченко – пророк у творчості сучасних українських художників. *Бачення постаті Кобзаря харківською арт-групою «Kailas-V».* Є грані, які не можна переступати. Це все до питання нашого справжнього ставлення до цінностей. Люди часто не бачать відтінків і здавалося б простих речей. І неприємно те, що суспільство якось «ковтає» це лицемірство, не помічає. Зараз усі говорять про патріотизм, але давайте не забувати, з чого він починається. З поваги до свого, до символів. А хто, як не Шевченко, був і є для нас таким символом?» Шевченко – пророк, але він і про РОСІЮ.

Шевченко легендарний, бо він – різний. У його постаті – безліч світів, поглядів, можливостей. Він завжди близький нам, завжди сучасний. «Не сприймаймо його як грізну ікону», – кажуть нам сучасні українські художники.

За минулий рік Шевченко по-новому ожив у стріт-арті. Так, наприклад, харківська арт-група «Kailas-V» до 200-ліття українського письменника і художника намалювала у своєму рідному місті гігантський портрет Тараса Шевченка на 17-поверховому житловому будинку! Площа настінного малюнка складає більше 500 кв. м. Тоді керівник творчої групи Яна Вовк зазначала, що троє художників, які працювали над графіті, готові на все, щоб перевершити людські можливості. І їм це вдалося.

У Харкові художники намалювали портрет Шевченка на 17-поверховому житловому будинку.

Рис. 1. Шевченківська висота

Творчість Тараса Шевченка в інноваційній формі стріт-арт художника Єжи Коноп'є. А у столиці тим часом киян із творчістю Шевченка знайомив у досить нестандартній та інноваційній формі стріт-арт художник Єжи Коноп'є. Він зашифрував у к'ю-ар коди (QR-code) 14 цитат поета і розвішав із ними 888 аркушів на дошках оголошень у Києві. «Хлопець молодший за мене підійшов і запитав, що це таке. Я відсканував код своїм телефоном, дав прочитати цитату – йому дуже сподобалась ідея. QR-код – це частина сучасного життя, для споживацького суспільства ці коди звичні й

знайомі, тому у мене – Шевченко у сучасній обгортці», – розповідав художник про свій проект інтернет-ресурсу Gazeta.ua.

Рис. 2-3. Шевченко зашифрований у QR-code

Образ Кобзаря у творчості Андрія Єрмоленка. Український художник Андрій Єрмоленко уявив його музикантом, бо ж він не менш популярний і геніальний, ніж Елвіс Преслі чи Боб Марлі!

Рис. 4 Шевченко проROCK

Рис. 5. Шевченко в образі Елвіса Преслі

А ось – Кобзар у ролі Елвіса. Преслі – король рок-н-ролу, а Шевченко – король української літератури!

Шевченко в обладунках черепашки-ніндзя, у формі даїшника чи Шевченко-супермен – приваблює публіку й епатуює. Пройти повз може хіба що сліпий. Утім навряд чи – йому про це розкажуть. Радикальний нонконформіст Єрмоленко проводить різкі експерименти в бажанні показати Шевченка як частину «нового бренду «Україна».

Рис. 6. Шевченко – фантастичне божество Ктулху

Шевченко – владика світів у творчості Іллі Стронговського. Житомирський митець Ілля Стронговський зобразив Шевченка як фантастичне божество Ктулху – владика світів, що спить на дні Тихого океану.

У серії малюнків класиків, відомий портрет Тараса Шевченка дизайнер поєднав з вигаданою істотою-божеством Ктулху, який живе на дні Тихого океану та може впливати на розум людини.

«На Шевченка був шквал негативної критики, коли виклав його портрет у себе на сторінці в соціальній мережі, – каже Ілля Стронговський. – Писали в коментарях, як я посмів. Насправді, ця серія портретів своєрідне

руйнування сакралізації української класики. Бо є люди, які підняли українських літераторів в подобу культу і страшенно ображаються, коли хтось намагається зробити бодай щось із залученням цих письменників. Думаю, подібні портрети дозволяють піарити цих письменників за кордоном».

«У дитинстві вуса Шевченка мені нагадували щупальця. Це було страшно. На портреті він завжди вимогливий. Захисникам культу Шевченка не треба щоб, поета любили, треба, щоб його боялися. Шевченко як і Ктулху має свій культ», – продовжує дизайнер.

На один малюнок класика Іллі Стронговський витрачає 5-6 годин.

Образ Шевченка у модних акцентах Михайла Присташи. А молодий львівський ілюстратор Михайло Пришташ додав традиційному образу Шевченка модних акцентів: суворий і розхристаний, він одягнений у сорочку зі своєю найвідомішою героїнею – Катериною. І, якщо придивишся, має сережку у вусі, цікаву пряжку на штанях і татуювання на руках.

Рис. 7. Шевченка у баченні Михайла Присташи

«Двовзори» Олега Шупляка. Книжкові видання, які присвячені 200-річчю з дня народження Тараса Шевченка, матимуть на авантитулі спеціальний логотип – стилізований автопортрет молодого Тараса Шевченка, його авторський підпис, а також дату – 200 років. Автор зображення – Олег Шупляк, художник із Тернопільщини. Його роботи не просто відображають реальність і несуть певну інформацію, а ще й інтригують, примушуючи добре вдивлятися, щоб розгадати намальоване. Приваблює глядачів їх загадовість. Автор називає власні твори зрозумілим українським словом «двовзори», бо спеціального терміну для визначення такого стилю немає, як і картин, намальованих у подібній манері, дуже мало.

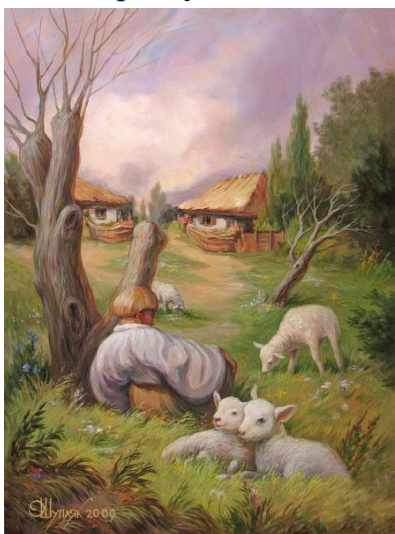

Рис. 8. «Мені тринадцятий минало...»

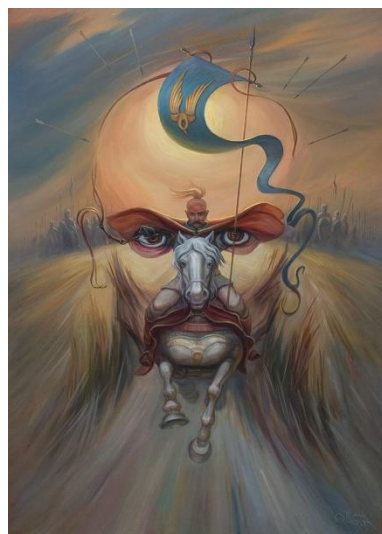

Рис. 9. Шевченко - гайдамака

Рис.10. «Майданний» Шевченко

Висновки. Нарешті Шевченко повернувся. Його вірші не тільки читають на зборах спілки письменників, їх тексти – живі, їх цінує молодь. Шевченко – перш за все народний поет, бунтар, тому його твори так легко вписалися у сьогодишню революційно-визвольну українську історію і осучаснилися. Українські художники побачили Шевченка сильним, драйвовим, модним,

переможним, сучасним, а ще народним, бунтарським, символічно-історичним та навіть «майданним».

ІНТЕРПРЕТАЦІЯ ПОСТАТІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА ТА ЙОГО ТВОРЧОСТІ ЯК ВІДДЗЕРКАЛЕННЯ ЕПОХИ

*Баслик Вікторія,
учениця 10 класу Мелітопольської СШ № 23,
дипломант шевченківського тижня
Кідалова Наталя Олександрівна,
учитель української мови та літератури
Мелітопольської СШ № 23*

Твори Тараса Шевченка складні для розуміння, поверхнєве ознайомлення з ними разом з традиційною, майже гіпнотичною установкою сприймати поезію Кобзаря як єдину істину й пророцтво, на нашу думку, шкодить індивідуальній рецепції творчості поета. Перше побіжне знайомство з поезією Шевченка викликає сильні емоції: тривогу, розпач, занепокоєння, що окреслює проблему домінуючого негативного емоційного забарвлення, песимізму, сприйняття у його творах переважно темного і в прямому, і в переносному значенні.

Вищезазначені особливості інтерпретації творів Тараса Григоровича Шевченка привернули увагу відомих літературознавців. Так, М. Здзеховський пише про історичний песимізм поезій Кобзаря [5, 301]. У той же час Г. Грабович у своїй праці «Тарас Шевченко як міфотворець» стверджує, що поет пише про сучасну йому Україну, думаючи про її минуле та майбутнє водночас [4, 11]. Проте Грабович досліджує формальний бік справи, не надто переймаючись причинами, що покликали до життя спосіб мислення Шевченка та його твори. Тим часом А. Річицький у праці «Тарас Шевченко в світлі епохи» вивчає творчість Шевченка на тлі всесвітньо історичного процесу [7].

Якщо розпочати з першооснов нової української літератури, зауважимо, що Іван Котляревський показав на сторінках своїх творів «забавных малороссов», що мало переважно етнографічний, народознавчий характер, хоча на той час позитивом була міфологізація козацької героїки в «Енеїді». Пізніше естафету національного культуротворення перебрали молоді українські романтики – поети, історики, фольклористи, мовознавці. Григорій Квітка-Основ'яненко зображував сентиментальних, ідеалізованих персонажів та шаблонні передбачувані сюжети з повчальною метою. Сучасники Шевченка (Левко Боровиковський (1806-1889) – романтик, байкар, Євген Гребінка (1812-1848) – романтик, байкар, Г. Квітка-Основ'яненко (1778-1843) – автор

комедій, бурлескно-реалістичних та сентиментально-реалістичних повістей) оспівували й оплакували ту Україну, яка, на їхні переконання, уже віджила своє, назавжди полишивши історичний простір. Вони успішно намагалися максимально зафіксувати її духовні надбання, щоб врятувати їх від знищення й людського забуття, та залишалися в романтичному або сентиментальному річищі.

Чому ж на сторінках творів Тараса Шевченка дійсність постає не романтизована або опоетизована, не сентиментальна або ностальгічно-повстанська? Виникає припущення: творчість Тараса Шевченка – «криве дзеркало», що спотворює реальність, адже його сучасники ретранслявали дещо наївний та романтичний, але в цілому позитивний, оптимістичний контент.

У нашому дослідженні ми спиратимемося на тезу М. Здзеховського про художній час – історичний і екзистенціальний [5, 304].

Час – це загальна форма буття, що виражає тривалість процесів взаємодії та послідовність зміни його станів. Час історичний – це часова характеристика історичного процесу. Оскільки буття людини та людських спільнот відбувається в часово-просторовому континуумі, то наявність певного відношення, ставлення до часових характеристик соціального життя є іманентною властивістю буття та історичної свідомості людства. Екзистенційний час – це сприйняття, усвідомлення ідей «минулого», «теперішнього», «майбутнього» [1].

Така всебічна система вивчення творчості поета, наявність багатьох проблем і припущень, а також аналіз гіпотези про історичний та екзистенційний час дає чимало інформації, на основі якої і буде здійснена спроба визначити і проаналізувати особливості творчості Тараса Шевченка в контексті історичної епохи.

Мета дослідження – розкрити особливості настроєвого компонента та емоційно забарвленої складової творчості Тараса Шевченка в контексті історичної епохи.

Для досягнення цієї мети в роботі висуваються такі **завдання**:

- встановити відповідність між подіями з життя Т.Шевченка та історичними подіями в Україні;
- проаналізувати емоційний фон шевченківської епохи та творів Кобзаря;
- з'ясувати настроєвотворчу функцію кольорів у творчості Т.Г.Шевченка;
- створити тайм-лайн «Інтерпретація постаті Тараса Шевченка та його творчості як віддзеркалення епохи».

Новизна дослідження полягає в унаочненні встановленої відповідності настроєвого компонента творів Тараса Шевченка та емоційного фону

шевченківської епохи шляхом створення стрічки часу за допомогою електронного сервісу Tiki-Toki <https://www.tiki-toki.com/timeline/entry/794406/-/>

Матеріалом для дослідження стали твори Тараса Григоровича Шевченка та історичні матеріали (хроніки, документи, історичні події тощо).

Основним **методом дослідження** в цій роботі послужив функціональний метод з використанням елементів трансформаційного аналізу.

Постать Тараса Шевченка та його творчість у контексті історичного й екзистенційного часу. Для того, щоб з'ясувати відповідність між подіями з життя Т.Шевченка та історичними подіями в Україні, скористаємося загальноприйнятим розподілом літературно творчості Т.Шевченка на чотири періоди, а саме: рання творчість (1837-1843); період «Трьох літ» (1843-1845); період заслання (1847-1857); творчість останніх років життя (1857-1861) [6].

Перевага фольклорних мотивів, туга і сум за героїчним минулим, народнопісенні сюжети у баладах «Причинна», «Тополя» й «Утоплена», поемах «Іван Підкова», «Гамалія» і «Тарасова ніч» – усе це дозволяє стверджувати, що настрій Кобзаря в першому періоді творчості можна окреслити як романтично-піднесений, героїко-ідеалізований, що обумовлюється радісними життєвими подіями (звільнення з кріпацтва, здійснення мрії про вступ до Академії тощо). Незважаючи на перевагу подій, зображених у чорно-білій колористиці та наявність червоного, що надає деякої тривоги, тривога ця урочиста, радісна, оптимістична, а в поезіях у цілому панує світла зажура і героїчна романтика битв, перемог і поразок. У творах цього періоду сплітається світ реальний та світ казково-фантастичний, побутові образи з образами уяви, а постаті гетьманів, козацьке життя, воєнні походи, які знайшли художнє втілення в поемах, яскраво говорять нам про захоплення поета минувиною:

*В таку добу під горою
Біля того гаю,
Що чорніє над водою,
Щось біле блукає. («Причинна»)*

*Неначе птахи чорні в гаї,
Козацтво сміливе літає,
Ніхто на світі не втече;
Огонь запеклих не пече. («Гамалія»)*

*Було колись – в Україні
Ревіли гармати;
Було колись – запорожці
Вміли панувати. («Іван Підкова»)*

Коли у 1843 році Шевченко повернувся з Петербурга й побачив правдиві справи в Україні, її біди і розпач, замість щирого суму чи радості («плачу», «співаю») він покинув писати козаків як героїко-історичну оповідку й почав писати *історію*, поставивши за мету різко, безжалісно писати про теперішнє, а до минулих засад уже не вертався («амінь всьому веселому», «я прозрівати став потроху», «три літа погасили усе добре», «кругом не люди, а змії», «не плачу, не співаю, а вию совою»). Такі твори, як «Розрита могила», «Чигирине, Чигирине», «Сон», «Великий льох», є яскравими прикладами зміни настрою: сум, трагізм, романтична захопленість минулим змінилася на прагнення зрозуміти причини поразки. Так було покладено початок справжньої реалістичної поезії, і з улюбленця, поета-романтика, Шевченко став гнаним, поетом-реалістом.

Щодо цього періоду цікавою є теза М. Здзеховського про художній час – історичний і екзистенціальний. Екзистенціальний час поезії Т. Шевченка символізує художній символ, що свідчить про рух углиб (наприклад, символ «великого льоху»). Він свідчить, що історія відбувається у своєму історичному часі, але вона не може ні в ньому залишитися, ні в ньому завершитися, вона увиходить у вічність, в екзистенціальний час поета [5, 306]. Дійсно, у цей короткий період відбуваються знакові для долі України історичні події: розпочинає діяльність таємне Кирило-Мефодіївське братство в Києві, у Північній Буковині відбуваються селянські виступи під проводом Л.Кобилиці, країною поширюються криза феодально-кріпосницьких відносин. 30-ті-40-ві роки XIX століття позначаються розвитком етнографії, мовознавства, журналістики. Так, виходить перша українська граматика О. Поплавського, з'являються такі українські журнали як «Украинский вестник», «Украинский журнал», альманахи «Сніп», «Молодик». Історія країни увійшла в час поета.

У 1847-1857 роках, які Тарас Шевченко провів у засланні, українські землі у складі Російської імперії та західноукраїнські землі у складі Австрійської імперії зазнають бурхливих змін, серед яких можна відзначити такі: виникнення Головної Руської Ради, ухвалення у Відні закону про скасування кріпосного права в Східній Галичині, перший слов'янський конгрес у Празі, ліквідація кріпосного права на Буковині, розпуск австрійським урядом Головної Руської Ради, Кримська війна, масовий антикріпосницький рух «Київська козаччина», похід «У Таврію за волею», організація та діяльність Харківсько-Київського таємного політичного товариства, створення Таємного комітету для підготовки селянської реформи тощо. На Україну поширюються загальноросійські русифікаторські напрямки (Валуєвський циркуляр та Емський указ). У Західній Україні важливою подією була революція 1848-1849рр. («весна народів»), яка дала поштовх для розвитку культури,

національному самовизначенню українців. Ці 10 років, такі багаті на історичні події, були найскладнішим періодом для поета. Саме тому у поезіях Кобзар висловлює особисті настрої, думки і спогади («Сонце заходить, гори чорніють», «І небо невмите, і заспані хвилі»). Автобіографічні мотиви трапляються у творах «Думи мої, думи мої», «Мені тринадцятий минало», «А. О. Козачковському», «І виріс я на чужині», «Хіба самому написать», «І золотої й дорогої», «Лічу в неволі дні і ночі». У той же час, зміст і тональність вірша поезія «Садок вишневий коло хати» відрізняється від настроїв, зображених у вищезгаданих поезіях, – світлий, життєствердний опис весняного вечора в українському селі, мрія про красу людських стосунків, про родинне щастя в гармонії з розкішною природою.

Щодо останнього періоду творчості Кобзаря, у Тараса Шевченка є вірш, написаний у 1860 році, що дає найкращий підсумок цілого поета:

<i>Бували війни й військові свари:</i>	<i>Роздавить вашого кумира,</i>
<i>Галагани і Кисілі, і Кочубеї-Ногаї,</i>	<i>Людський шашелі! Няньки,</i>
<i>Було добра того чимало!</i>	<i>Дядьки отечества чужого!</i>
<i>Минуло все та не пропало –</i>	<i>Не стане ідола святого,</i>
<i>Остались шашелі: гризуть,</i>	<i>І вас не стане! Будяки</i>
<i>Жеруть і тлять старого діда.</i>	<i>Та кропива, а більш нічого</i>
<i>А од коріння тихо, любо</i>	<i>Не виросте над вашим трупом!</i>
<i>Зелені парості ростуть.</i>	<i>І стане купою на купі</i>
<i>І виростуть; і без сокири</i>	<i>Смердячий гній, – і все те, все</i>
<i>Аж зареве та загуде,</i>	<i>Потроху вітер рознесе;</i>
<i>Козак безверхий упаде,</i>	<i>А ми помолимося Богу</i>
<i>Рострощить трон, порве порфиру,</i>	<i>І не багатії й невбогі.</i>

У цій поезії вся суспільно-історична ідеологія Шевченка. Починається з історичної минувшини козацько-старшинської України (Галагани, Кисілі, Кочубеї). З цим «добром» поет поквитався, а крім того, цю минулу історію України догризають «людський шашелі» – сучасні поетові земляки-поміщики – «дядьки отечества чужого» – царської Росії. Та й їх чекає та сама доля, бо од коріння, від народу ростуть нові сили. Ці сили, через старого «козака безвершого», підточеного шашелями і віджилого свій вік, що упаде, розтрощать царський лад і знищать панство так, що й смердячий гній його вітер рознесе. Тоді настане так бажаний рай на землі без багатих і вбогих [7, 31].

Відповідно до екзистенційної філософії ознаками справжнього буття, тобто усвідомленого існування, є наявність певних визначальних рис, а саме: категорії абсурдності буття, страху, відчаю, самотності, страждання, смерті. Розрізнення справжнього буття і суцього стосується і людини, яка може забути про свої екзистенції і сприймати своє власне життя як сукупність фрагментів

часу, наповнених фрагментарними ж, розрізненими предметами і відносинами. Такий стан визначається як безликість [1], і він суперечить Шевченкові. Тарас Григорович вбачав вищу життєву цінність у свободі особистості, а існування людини тлумачив як драму свободи, що свідчить про сприйняття власного життя як повноцінної часової одиниці (екзистенційний час), наповненого цілісним сенсом і метою.

Настрівотворча функція кольорів у творчості Т.Г.Шевченка. Існує два типи мислення: логічне і асоціативне. Важливим засобом формування внутрішнього змісту образів є слово-означення, яке позначає колір. У творчості Т.Шевченка епітети *червоний, чорний, зелений* тощо вказують на якісну ознаку, мають широкий спектр символічних і емоційно-експресивних ознак у відображенні зовнішності людей, їх вчинків і поведінки, явищ, подій.

Білий колір асоціюється з: 1) чистотою, цнотливістю, непорочністю; 2) красою, вишуканістю; 3) беззахисністю, недосвідченістю. До першої підгрупи можна віднести такі словосполучення: *білолиций; цвіт білий, як сніг білий*. Вони позначають цнотливість, чистоту та непорочність. До другої підгрупи належать такі словосполучення: *лілея-снігоцвіт; біла свитина; білі сніги*. Ці словосполучення позначають красу, багатство, красу природи, вишуканість, недоторканість. До третьої підгрупи можна віднести такі словосполучення: *щось біле блукає; біліють хати* – вони позначають незахищеність, тендітність, спокій. *Зима біла знову забіліла* – у цьому словосполученні змальована циклічність, змінність. *Білий світ* – у цьому словосполученні сема кольору трансформується, набуваючи значення локативу, позначаючи весь світ. Лексема *білий* є членом стійких словосполучень (*біле личко, біла хата, цвіт білий, сніг білий*). Багато стійких словосполучень в українській мові містять лексему «білий», яка означає найвищий ступень духовності та моральності. Ми вважаємо, що це слово сягає своїм корінням глибин праукраїнської міфології, коли *білий* позначав найвищу божественну сутність, а також перед нами постають образи чарівних українських Різдвяних свят у християнській традиції: *біле личко; біле тіло*.

Використовуючи *чорний колір*, автор досягає найвищої кульмінації розвитку подій у своїх творах. Чорний колір, втілений у природну красу людини, набуває особливого тлумачення і значення, і стає символом краси й молодості. Проте цей колір двовимірний, – може бути втіленням горя, смутку, скорботи, у природному контексті – негоди. Якщо у творі використовується *чорний колір*, а не його відтінки, це підсилює відчуття неминучої лихої години, близькості трагічних родій або наслідків. Словосполучення з лексемою *чорний* можна поділити на три підгрупи. У першій підгрупі зображена краса людини: *чорнобривий; чорнявий*. Друга підгрупа відображає горе, смуток, негоду:

темний гай; чорніше чорної землі: чорніє гай; ліс чорніє; як гадина чорна. Третя підгрупа змальовує близькість чогось трагічного або лихого: *чорні хмари; темна ніч.*

Червоний колір у творах Кобзаря є атрибутом: краси, любові: *червона калина; червоніє, як квіточка; червоні черевики; України в цілому.*

Відтінком червоного є *рожевий*. Він більш м'який, світлий, втілює у собі ніжність, тендітність та красу, характеризує акварельну тендітність квітки: *рожевії квіти; червоно-рожевий; мій рожевий квіте.*

Зелений символізує життя, відродження, оновлення, вічність, красу, продовження життя на землі. У зеленій гамі переважає оптимізм, надія, впевненість, радість, любов. Асоціація зеленого кольору з земним багатством природи поглиблюється словами-референтами: долина, садок, листочки, трава. Зелений колір у творах Т.Шевченка найчастіше зустрічається у таких словосполученнях: *зелений гай, зеленоока красуня, зелений садок, зелена долина (під дубом зелененьким; зеленіти; зеленії віти; зелений садок).*

За допомогою *сірого кольору* Т.Шевченко вибудував ряд образів, які пов'язані смисловими асоціаціями з мудрістю і пам'яттю. Сивина пробивається на старості літ, коли мудрість облагороджує людину. Сивий колір у творах цього автора це не тільки колір безнадії, це ще й пам'ять про минулі роки, сиву давнину.

Синій колір використовується як символ глибинності, важливості, серйозності, відображення глибин міфології, первинності (синій – колір водної стихії і стихії повітря). Як і образи моря і Дніпра в цілому, зображення хвиль теж подається із «кольоровими» епітетами: *із синьої хвилі; синє море; синім морем.*

Відтінком синього є блакитний, що уособлює небесний простір, вищість, приналежність людей до цієї духовної вищості.

У зразках творчості Т.Шевченка, досліджених нами, використано такі кольори (послідовність за зменшенням):

<i>білий</i> – 17%;	<i>зелений</i> – 8%;
<i>чорний</i> – 15%;	<i>рожевий</i> – 6 %;
<i>синій</i> – 10%;	<i>жовтий</i> – 2%;
<i>червоний</i> – 10%;	<i>золотий</i> – 2 %;
<i>сизий, сивий</i> – 8%;	<i>інші (рудий, срібний, коричневий)</i> – 1%.

Завдяки прийомам асоціативного мислення, які використовував Т. Шевченко, тема та ідея його поезії розгортається через «спіраль» зримого відтворення образів. Наше дослідження дає підстави твердити, що живописання словом є характерною рисою образно-метафоричної системи Т.Шевченка. Яскравість та виразність досягається автором у співвідношенні предметів і

явищ, у взаємовідображенні завдяки використанню слів на позначення кольорів – зорові й кольорові асоціації, синтезуючись у формі – комплексі метафоричного висловлювання, створюють експресивно-емоціональну, наростаючу тональність.

Саме інтерпретація постаті Тараса Шевченка та його творчості як віддзеркалення епохи дозволяє об'єктивно сприймати виразні суб'єктивно узагальнені, ліризовані, та реалістично пройняті соціальним драматизмом персоніфіковані образи у всіх їх вимірах – просторі і часі, в історичній перспективі.

Висновки. Тарас Григорович Шевченко народився в час, коли трагічно завершилося чергове коло нашої історії. Коли вже відбулася перша хвиля молодії, романтичної сили української нації. Позаду – дзвін шабель у Дикому полі, лопотіння козацьких хоругв під Царгородом, тупіт копит коней Петра Дорошенка під Москвою, крякання воронів над бусурманськими черепами в запорізькій ковилі. Позаду була слава Жовтих Вод, судьбище Переяслава. Далі – моторошна Руїна української державності, української душі та духу. З козацької руки вибито лицарську шаблю, а гетьманську булаву перетворено в забавку. Державні знамена розірвано на онучі. У нас лишилося лише Слово. Воно чекало на особистість, здатну стати вище конкретних подій і рамок. Такою людиною став Тарас Григорович.

Час міститься у Шевченкові, а не Шевченко міститься у часі. Відповідно до екзистенційної філософії ознаками справжнього буття, тобто усвідомленого існування, є наявність певних визначальних рис, а саме: категорії абсурдності буття, страху, відчаю, самотності, страждання, смерті. Розрізнення справжнього буття і сущого стосується і людини, яка може забути про свої екзистенції і сприймати своє власне життя як сукупність фрагментів часу, наповнених фрагментарними ж, розрізненими предметами і відносинами. Тарас Григорович вбачав вищу життєву цінність у свободі особистості, а існування людини тлумачив як драму свободи, що свідчить про сприйняття власного життя як повноцінної часової одиниці (екзистенційний час), наповненого цілісним сенсом і метою.

Твори Шевченка лежать по той бік песимізму і оптимізму, бо постать поета сягає взаємин між часом і вічністю. Є миті прилучення до вічності. Ці миті проходять, і людина знову загрузає в часі. Але минає не ця мить, а минає людина у занепалій сучасності, мить же залишається у вічності. Таким чином, можна стверджувати, що увійшла у вічність цілісна особистість поета, а не розірвані її частини (твори, відокремлені від особистості).

Завдяки прийомам асоціативного мислення, які використовував Т.Шевченко, тема та ідея його поезії розгортається через «спіраль» зримого

відтворення образів. Наше дослідження дає підстави твердити, що твори Тараса Шевченка не песимістичні і негативно забарвлені, вони тісно переплетені з історичною епохою, що досягається автором у співвідношенні подій з життя Шевченка та історичних подій у взаємовідображенні, що, синтезуючись у формі-комплексі метафоричного висловлювання, створюють експресивно-емоціональну, наростаючу тональність.

Саме інтерпретація постаті Тараса Шевченка та його творчості як віддзеркалення епохи дозволяє об'єктивно сприймати виразні суб'єктивно узагальнені, ліризовані, та реалістично пройняті соціальним драматизмом персоніфіковані образи у всіх їх вимірах – просторі й екзистенційному часі, в історичній перспективі.

Література:

1. Братченко С. «Екзистенційно-гуманістичний підхід в психотерапії». Сайт: Інститут екзистенційної психології і життєтворчості, [Електронний ресурс] : http://institut.smysl.ru/teach/teacher.php?id_teacher=3
2. Бодальов А. Загальне та особливе в суб'єктивному просторі світу і фактори, які їх визначають // Світ психології. – 1999. – № 4 (20). – С.26-29.
3. Горбач Н. Життя та творчість Тараса Шевченка. – Львів: Каменярь, 2005. – 304 с.
4. Грабович Г. Шевченко як міфотворець. – Поет як міфотворець. Семантика символів у творчості Тараса Шевченка. Переклад Соломії Павличко. – К.: Радянський письменник, 1991; 1998. – 211 с.
5. Здзеховський М. Місіонери і слов'янофіли. Нариси з психології слов'янських народів / М. Здзеховський // Рецепція творів Тараса Шевченка у Польщі / Упор. та ред. Р. Радішевський. – К.: ВПЦ «Київський університет», 2014. – Т. 1. – С. 301-306.
6. Огієнко І. Тарас Шевченко. – К.: Наша культура і наука, 2003. – 430 с.
7. Річицький А.М. Тарас Шевченко в світлі епохи [Електронний ресурс]: <https://vpered.wordpress.com/2014/03/10/richytsky-shevchenko/>
8. Скуратівський В. Із нотаток до Шевченкової біографії // Сучасність. – 2005. – № 12. – С. 123–145.
9. Шевченко Т. Кобзар. – К.: Дніпро, 1999. – 672 с.
10. «Я дуже щиро Вас люблю...»: Шевченко у розповідях сучасників. – Харків: Прапор, 2004. – 350 с.

ШЕВЧЕНКІВСЬКІ АЛЮЗІЇ У ТВОРЧОСТІ СУЧАСНИКІВ

*Легеза Михайло,
учень 6 класу Мелітопольської гімназії № 5,
учасник шевченківського тижня
Крижановська Наталія Вікторівна,
учитель української мови та літератури
Мелітопольської гімназії № 5*

Актуальність роботи. Дослідження Шевченківських творів завжди викликає інтерес в Україні та поза її межами. Саме художнє мистецтво та літературний стиль Т.Г. Шевченка є національним скарбом України. З року в рік літератори спираються на Шевченкові рядки та створюють нові літературні твори сучасності. А що є джерелом натхнення, і які саме твори з шевченківського минулого перегукуються з сучасним періодом? Що виступає алюзією? Актуальність теми, її значення та роль у літературному мистецтві обумовили тему дослідження. Крім того, твори Шевченка, як і сучасних письменників входять до програми ЗНО.

Метою дослідження є визначення місця Шевченківських алюзій у творчості сучасників.

Завдання дослідження:

- визначити сутність категорії «алюзія»;
- зазначити основні літературні праці Т. Шевченка, які постали основою для цитування та використання алюзій;
- здійснити огляд літературних праць та наукових матеріалів сучасних письменників;
- виявити алюзії за назвою та художнім стилем;
- розкрити роль Шевченківських алюзій у сучасній українській літературі.

Предмет дослідження – шевченківські алюзії у період постмодернізму.

Об'єкт дослідження – літературні праці Т.Г Шевченка та сучасних письменників О.Забужко і бр. Капранових.

Наукова новизна роботи полягає в тому, що в ній вперше робиться спроба простежити і проаналізувати Шевченкові алюзії у творчості представників постмодернізму.

При проведенні дослідження було визначено, що алюзія (в перекладі з латин. – жарт, натяк) означає відсилання читача якоюсь деталлю до попереднього літературного джерела. Алюзією може виступати загальновідомий історичний вислів, крилата фраза, назва твору, герої, художній

стиль твору. Так, якщо ми говоримо "Кобзар", то всі відразу розуміють Тараса Григоровича Шевченка. Слова "Як умру, то поховайте мене на могилі" відразу асоціюються із заповітом.

Основними джерелами Шевченківських алюзій виступають його фольклорний стиль опису українського села, перший южноруський буквар, «Кобзар» та інші збірки віршів та прози. Однак, багатогранним джерелом є знайомий нам з дитинства «Кобзар».

Незважаючи на те, що Т. Г. Шевченко писав у період романтизму, його мотиви залишаються провідними у становленні духовної основи українського буття в період постмодернізму.

Було визначено, що романтизм - напрям у літературі, що виник наприкінці XVIII ст. Романтики виступали проти канонів та обмежень у літературі. Романтизм охопив різні напрями людської діяльності (історію, філософію, економіку, мистецтво). Його характерні ознаки: (захист особистості, вільна побудова твору, лірико-епічні форми, сюжети фольклору).

У той же час визначено основні ознаки постмодернізму. Постмодернізм – напрям у літературі у період постіндустріальної епохи, коли руйнується цілісний погляд на світ та системи (філософська, економічна, політична). Його характерні ознаки: (незалежна особистість, тяжіння до міфу та фантастики, переплетення різних стилів).

Для того, щоб цілком осягнути й осмислити феномен Т.Шевченка, його неповторність та своєрідність художнього світу, потрібен творчий досвід не одного покоління. Михайлина Коцюбинська була однією із перших сучасників, яка досліджувала естетичний ідеал Шевченка. Її слова цілком підтверджують роль алюзії, адже не знаючи про кого ведеться мова, із її цитати ми розуміємо, що вона пише саме про Шевченка.

Літературний стиль Шевченка Михайлина Коцюбинська описала в Шевченківській енциклопедії у розділі "Шевченківські листи". Саме через них Коцюбинська відкрила його творчу особистість.

Основними із яскравих представників літераторів, які використовують у своїх творах Шевченківські алюзії – є брати Капранови. Вони у 2010 видають двотомну збірку оповідань "Кобзар 2000 Soft" та "Кобзар 2000 Hard", і саме в назвах творів простежуються Шевченківські алюзії: "Русалка", "Катеринка", "Петрусь", "І мертвим, і живим", "Сон". Однак самі твори не відповідають художньому стилю Шевченка. Назви творів брати Капранови іронічно переносять на сучасний ґрунт.

Як було визначено самим Шевченком за жанром «Сон» – це комедія.

*Та й сон же, сон, напричуд дивний,
Мені приснився –*

*Найтверезіший би упився,
Скупий жидюга дав би гривню,
Щоб позирнуть на ті дива.
Та чорта з два!
Дивлюся: так буцім сова
Летить лугами, берегами, та нетрями,
Та глибокими ярами,
Та широкими степами,
Та байраками.
А я за нею та за нею,
Лечу й прощаюся з землею.*

А "Сон" братів Капранових – це фантастичний прозовий твір. Різний період подій творів ще раз вказує на їх різницю.

Шевченкові алюзії простежуються не лише у назвах творів сучасних поетів, а й у мотивах, тематиці, проблематиці. Оксана Забужко у своїх роботах віддзеркалювала стиль Шевченка.

Наприклад, мотив всеохоплюючої любові до всього рідного, українського є наскрізним, як у Т. Шевченка, так і в О. Забужко:

«Нема на світі України, Немає другого Дніпра...» – наголошує на унікальності, неповторності всього рідного українського. Т.Г Шевченко, визначає роль і значення рідного слова:

*Ну що б, здавалося, слова...
Слова та голос – більш нічого.
А серце б'ється – ожива,
Як їх почує!.. Знать, од Бога
І голос той, і ті слова*

О. Забужко так само захоплюється красою рідної мови, говорячи:

*Солов'їну, барвінкову,
колосисту – на віки –
українську рідну мову
в дар мені дали батьки.*

Таким чином, крізь цю любов розкривається актуальна проблематика: любові до своєї Батьківщини.

У творах Т.Шевченка та О.Забужко перекликаються однакові ідеї. Досліджено, що «Полон Рогніди» О. Забужко перегукується Шевченковими «Царями». Т. Шевченко розповідає історію Володимира-Рогніди поруч із іншими історіями про Давида та Амона.

*Покарав
Його Господь за гріх великий*

*Не смертію! – він буде жити
І сатаною-чоловіком
Він буде по світу ходити
І вас, дівчаточка, дури
Вовіки.*

Однак, О.Забужко зосереджується на княгині, яка є богинею долі.

*Я ховаю під сукню ножа
У чеканні цієї ночі,
Я звільнюся, коханий,
поклич мене, любий, поклич...*

Отже, здійснивши огляд літературних праць Т. Шевченка і поетів-сучасників, було визначено ряд спільних рис таких, як: однакові назви творів, які схожі за змістом (Сон, Русалка), спільні мотиви (Рогніда), тематика (Кобзар), проблематика (любов до України). Тим самим було встановлено, що Шевченкові алюзії у творчості сучасників вказують на їх спільний етичний кодекс та єдині пріоритети.

Т. Шевченко очима сучасників: Матеріали шевченківського тижня МАН: творчі та дослідницькі роботи / Упор. О. С. Меркулова – Мелітополь: МАН, 2017. – 54 с.

72311, м. Мелітополь, вул. Івана Богуна, 46
e-mail: MАНMelitopol@i.ua

